

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1893. Första Kammaren. N:o 28.

Onsdagen den 19 april, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 12 i denna månad.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 25, dels i anledning af väckt motion om ändring af gällande grundlagsbestämmelser i afseende å tiden för lagtima riksdags sammanträde, dels ock med förslag till ändrad lydelse af § 49 regeringsformen samt § 2, § 10, § 20, § 32 mom. 1, § 33, § 34, § 37 mom. 1 och § 45 riksdagsordningen;

statsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 58, med förslag till sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af rätt till bearbetande af apatitförekomster;

n:o 59, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af inflytande köpeskillning för kronan tillhörig mark i kvarteren Edelman mindre och Krabaten i Stockholm m. m.;

n:o 60, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverlåtelse till staden Visby af vissa kronan tillhöriga tomter i nämnda stad;

n:o 61, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i frågor rörande riksstatens femte hufvudtitel; och

n:o 62, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa till regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel hörande frågor;

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 4, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition angående delning af Hernösands stift än äfven en i ämnet väckt motion; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 42, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 9 kap. 1 § giftermålsbalken;

n:o 43, i anledning af väckt motion angående ändringar i gällande patentlag, i syfte att obehöriga patentbeteckningar måtte förhindras m. m.;

n:o 44, i anledning af väckt motion om lagbestämmelser i syfte att bereda vissa enskilda tjenstemän samma skydd som statens mot förnärmelser i deras tjensteutöfning;

n:o 45, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring af gällande bestämmelser om utbetalande af belöning för dödande af björn och varg;

n:o 46, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862; samt

n:o 47, i anledning af väckta motioner om lagstiftning angående invallning.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran sammansatta stats- och lagutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden n:is 2 och 3.

Föredrogos och lades till handlingarna bevillningsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial:

n:o 19, angående tullbevillningen; och

n:o 20, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande n:o 13 angående vilkoren för tillverkning af bränvin.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden n:is 39—41 och Första Kammarens tillfälliga utskotts samma dag bordlagda utlåtande n:o 10.

*Ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.*

Föredrogos å nyo statsutskottets den 14 och 15 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 6 a, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i organisationen af Karlskrona artillericorps m. m.

Friherre von Otter: Den kongl. proposition, som ligger till grund för det nu föredragna betänkandet, afser dels att till ett helt sammanföra, hvad som under nuvarande förhållanden är fragmentariskt, dels att genom en vidsträcktare tillämpning af den numera utsträckt värnpligten, genom en omorganisation göra dessa fragment, som nu äro otillräckliga för det ändamål, hvartill de äro afsedda, tillräckliga att fylla icke allenast detta ändamål, utan hela behovet af positions- och fästningsartilleri för den be-

fästade orten Karlskrona. Den ena delen eller den, hvartill sista årets lagtima Riksdag anvisade medel, utgöres af befäls- och underbefälskader till bemanningen å sjöbefästningarna vid Karlskrona. Den skulle utgöras af 50 man befäl och underbefäl samt 100 man af korpralsgrad. Denna del är för närvarande upptagen å den stat, som samma Riksdag godkände till grund för en fästningsartillericorps för befästningarna vid Karlskrona.

*Ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.
(Forts.)*

Den andra delen, det andra fragmentet, består af den trupp, som är afsedd till sjöbefästningarnas försvar och skulle utgöra 400 man, antagna medelst kontrakt på åtta år. Denna del tillhör för närvarande sjömanscorpsen och är upptagen på dess stat. Dessa båda fragment äro således för närvarande uppförda å två skilda stater, och ett sammanförande af dem torde därför ensamt i och för sig berättiga till Kongl. Maj:ts nu gjorda framställning. Men det är icke nog härmed. Denna trupp är icke tillräcklig för hela behovet för sjöbefästningarna. Den är beräknad vara till fyllest endast och allenast för öfningen af den beväring, som erfordras för att komplettera bemanningen. För att den skulle blifva tillräcklig för hela behovet för sjöbefästningarna, skulle erfordras ytterligare 11 officerare och 43 man underbefäl. Detta tillskott, som vid mobilisering skulle erfordras, hade man tänkt sig kunna erhållas dels från flottans reserv och dels genom uppflyttning från lägre grad. Men genom den nu föreslagna omorganisationen, genom vidsträckt tillämpning af den utsträckta allmänna värnpligten skulle truppen efter förevarande förslag blifva tillräcklig, såsom jag nyss nämnde, att fylla behovet af fästnings- och positionsartilleri icke endast för sjöbefästningarna, utan för hela den befästade orten Karlskrona, således äfven för befästningarna å landsidan, Oscarsvärnslinierna och befästningarna på öarne, samt än ytterligare till att fylla ett behof, som eljest enligt mobiliseringsplanen skulle hafva fylts från Karlsborg, nemligen hvad som erfordrades för en rörlig artilleripark. Då nu jemväl detta mål genom den föreslagna organisationen kan ernas, utan att ett enda öre behöfver begäras af Riksdagen dertill, så borde det vara goda sakskäl, som skulle kunna anföras för att förnä Riksdagen afslå det föreliggande förslaget.

Att man från den otillräckliga stamtruppen nu har kunnat komma till en för hela det omnämnda behovet tillräcklig, beror, såsom jag nyss nämnde, på en utsträckt tillämpning af den allmänna värnpligten. Ty uppenbart är ju, att om, såsom förhållandet är, den nuvarande fasta kadern är antagen dels för så lång tid, den är tjenstbar, och dels för en tid af 8 ar, truppen skall lemna endast obetydligt antal f. d. stamanstälde, hvilket tillskott ju är och maste vara af en så stor betydelse för hvarje nutida organisation. Att detta kunnat försiggå utan att begära ökade medel, beror naturligtvis dels derpå, att korporalskadern icke vidare skulle blifva fast och dels derpå, att det nu för 8 ar antagna manskapet hädanefter skulle antagas för kortare tid eller 3 ar. Mot förslaget kan visserligen göras den invändningen, att det icke behöfde

Ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.

(Forts.)

brådskas, helst den komité, som uppgjort detta förslag, förmenat att med framläggandet till Riksdagen af den förevarande frågan skulle kunna anstå till år 1895. Men när komitén framställde detta förslag, skedde det under antagande af, dels att Kongl. Maj:ts regering skulle anse sig kunna använda de medel, som äro af Riksdagen anvisade till den nuvarande stamtruppen, för rekrytering efter det nya systemet, och dels att Kongl. Maj:ts regering skulle kunna finna det vara lämpligt och utförbart i afseende på officersposterna vid den nya corpsen att under tiden tillsätta endast sådana, som efter det nya förslaget skulle hafva icke lägre lön än efter den nuvarande staten. Det kan ju kanske dock med skäl sägas, att det är försigtigare och äfven i andra afseenden lämpligare, att Kongl. Maj:ts regering, innan den beträder denna väg, inhemtar Riksdagens yttrande. Särskildt har, hvad beträffar officerstillsättningen, sedan komitén var samlad, visat sig ett förhållande, som gör det högst önskvärdt, att den förändrade staten fastställes och omorganisationen genomföres tidigare än som komitén afsett. Ty på de förfrågningar, som hafva gjorts såväl till flottans officerare, från hvilka en stor kontingent paräknades, som till artilleriofficerarne, har från flottan kommit endast ett svar, nemligen från en officer, som redan uppnatt 57 ars ålder och för närvarande är på reservstaten, och från artilleriregementena en mängd svar, deri officerarne emellertid säga, att de vilja komma in på corpsen endast under den förutsättning, att lönestaten der blifver densamma som vid öfriga fästningsartillericorps, d. v. s. att de vid den nya corpsen icke skulle erhålla lägre lön än vid de andra corpserna.

Under dessa förhållanden synes mig klart, att Kongl. Maj:ts regering har handlat fullkomligt rätt, då den nu framlagt förslaget till Riksdagens godkännande. Och det kan väl icke vara annat än till fördel för det hela, att, om ock dermed kunnat anstå ett eller två år ännu, förslaget likväl nu har framkommit.

Jag skall icke, åtminstone för närvarande, upptaga kammarens tid med att bemöta de skäl, som af utskottet anförts mot det föreliggande förslaget. Jag anser nemligen, att de anförda fördelar, som genom förslagets godkännande skulle vinnas, äro så stora och, da de icke äro förenade med ett enda öres ökad utgift, så tillfredsställande samt att intet hållbart saksäl blifvit anfördt, hvarför förslaget icke borde antagas. På denna grund anhåller jag att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Friherre Gripenstedt: Det är hvarken en lätt eller angenäm sak att här uppträda såsom opponent, men då jag inom utskottet intagit en annan standpunkt än den föregående värde talaren och fortfarande intager samma standpunkt, anhåller jag att något få motivera densamma.

Till en början synes mig något egendomligt att året efter, sedan en organisation är antagen för ifrågavarande corps, framkomma med förslag till en ny organisation. Och icke nog dermed. Enligt statsrådsprotokollet ställes i utsigt ytterligare en ny orga-

nisation, nemligen corpsens sammanslagning med Vaxholms artillericorps, i sammanhang hvarmed, icke annat än hvad jag kan finna, skulle följa corpsens öfverflyttning till armén. Jag tror mig kunna våga denna gissning, enär corpsen fullt likställes med Vaxholms artillericorps, skulle erhålla egen intendentur och en normalstat, uppgjord i öfverensstämmelse med arméns normalstater. Jag frågar, hvarför skall denna omorganisation nu ske? Af friherre von Otter har lemnats det svar, att den bör ske, på det att ifrågavarande corps måtte kunna åtaga sig artilleriförsvaret af hela den befästade orten Karlskrona, icke endast af sjöbefästningarna, utan äfven af Oskarsvärnslinierna och öarne. Dessutom förekommer i den reservation, som af honom jemte några andra undertecknats, ett annat motiv, nemligen att denna corps skulle öfvertaga all garnisonstjenstgöring i Karlskrona. Jag skall be att först få hålla mig dertill. Det säges visserligen, att en sådan anordning skulle vara till stor nytta för sjömanscorpsen, hvars utbildning derigenom icke skulle hindras af garnisonstjenstgöringen. Det är mycket sant. Men denna artillericorps behöfver väl äfven utbildning. Och jag tycker, att det är hårdt att belägga denna corps med den stränga vakttjenstgöringen, hvilken är en af de mest betungande tjenstgöringar, som finnas. Här i Stockholm råder en allmän önskan bland garnisonsmanskapet, att denna tjenstgöring måtte lindras så mycket som möjligt, och att då belägga en liten corps om 360 man med denna tjenstgöring, anser jag icke rättvist. Dessutom tror jag, att corpsen genom densamma skulle blifva nedsatt.

Sedan kommer jag till det motiv, som den föregaende värde talaren nyss nämnde, nemligen att denna nyorganiserade corps skulle vara tillräcklig att öfvertaga hela artilleriförsvaret, utan att någon ökning af det redan beviljade anslagsbeloppet erfordrades. Det är ett mycket stort mal, men jag kan icke neka till, att jag något tviflar på, att dessa beräkningar fullt hålla streck.

Beträffande till en början kostnaden, skall jag, utan att inga i några närmare detaljer, be att få påvisa ett par ma vara smäta i beräkningarna. På inkomstsidan bland de anslagstitlar, som äro afsedda att öfverföras från sjömanscorpsen till fästningsartillericorpsen, upptages anslaget till aflöning med 60,799 kronor 4 öre. Men enligt bilaga III till komitébetänkandet, uppgjord af marinförvaltningen och således egande officiellt vitsord, skulle ⁴/₂₉ af anslaget till sjömanscorpsens aflöning icke utgöra sistnämnda belopp, utan endast 53,928 kronor, detta beroende derpå, att till sjömanscorpsens aflöning är afsedt endast 390,981 kronor. Visserligen är dessutom afsedt att af annat anslag utgå till den del af sjömanscorpsen, som gör sjötjenst, såsom dagaflöning 39,906 kronor; men, då fästningsartillericorpsen icke skulle göra sjötjenst, kan den icke få del deraf. På utgiftssidan upptages bland annat kostnaden för uniformeringen af manskapet. Skulle corpsens beklädnad bli densamma som för sjömanscorpsens, skulle kostnaden därför visserligen uppgå till i normalstaten upptagna 108 kronor per år, men skulle beklädnaden såsom departementschefen föreslagit blifva såsom Vax-

Ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.
(Forts.)

Ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.

(Forts.)

holms artillericorps skulle kostnaden uppgå till 120 kronor 45 öre. I afseende på denna uniformering må det tillåtas mig att säga ett par ord. Visserligen vet jag, att Riksdagen icke har någon bestämmanderätt i afseende på uniformen, utan att denna rätt tillkommer Kongl. Maj:t allena, men då här gjorts, så att säga, en hemställan i frågan, får jag säga, att jag för min del anser, att det vore att föredraga, om denna corps finge bibehålla den enkla och praktiska sjömansdräkten i stället för att iföras den föreslagna sjöhusarsuniformen. Äfven hvad beträffar armén tror jag att det är ett önskningsmål, som vi böra söka uppnå, att få vår armés beklädnad så enkel och fältmessig som möjligt, på samma gång som vacker och tilltalande. Den nya tränguniformen såsom ett exempel uppfyller icke, efter hvad jag tror, dessa fordringar.

Jag har nu hållit mig till kostnaden och sökt påvisa, att beräkningarna derutinnan icke precis hålla streck. Men nu är frågan: skulle verkligen med en obetydligt ökad kostnad denna artillericorps kunna uppfylla, hvad som med densamma afsetts? Det förefaller mig otroligt, att så mycket, som påståtts, skulle kunna vinnas genom en så obetydlig ökning af corpsen som den föreslagna. Enligt den stat, som förra året antogs, skulle corpsen utgöras af 26 officerare, 24 underofficerare, 100 man fast stam och 400 man af de sjömanscorpsen förut tillhörande fästningsartillerikompanierna, således tillsammans 500 man, hvartill vid mobilisering komme f. d. stamanstälde och beväring. Enligt det nya förslaget skulle corpsen utgöras af 30 officerare, 28 underofficerare och 360 man samt dessutom reservbefäl, f. d. stamanstälde och beväring. Officerarne skulle således ökas med 4 och underofficerarne med 4, men manskapet skulle minskas med 140 man. Visserligen skulle vid mobilisering flere f. d. stamanstälde komma till, men å andra sidan måste nämnda brist af 140 man först fyllas, innan man kan tala om något öfverskott af stamanstälde. Dessutom vet jag icke, om beräkningen i fråga om stamanstälde kan vara fullt riktig. Man måste nemligen beräkna, att ett antal af desse dör, utvandrar eller försvinner på annat sätt, och vidare är att beakta, att det kan vara svårt att få i hop dem, spridda som de äro öfver hela landet. Deremot föreställer jag mig, att adresserna å de personer, som fortfarande äro i tjänst, men permitterade, äro bättre kända, och att dessa personer lättare kunna bringas tillsammans.

Hvad friherre von Otter nämnde derom, att den förändrade värnpligten vore orsaken till, att detta förslag framkommit, kan jag icke första. Att beväringen nu skall öfvas nittio dagar i stället för sasom förut fyratjotva dagar, behöfver efter mitt förmenande icke verka någon förändring i organisationen. De f. d. stamanstälde voro äfven enligt 1885 års värpligtsslag skyldige att tjänstgöra ända till fyllda 32 ar.

Om jag således, såsom sagdt, hyser mina betänkligheter om riktigheten af dessa uträkningar, så frågas: hvad är då anledningen till att detta förslag till omorganisation kommit fram? Var den förra organisationen omöjlig att bygga på? Den instruktion, som

förra året utfärdades till komitén, innehöll i de fyra första punkterna, att komitén skulle vid afgifvandet af förslaget hålla sig till det Riksdagens beslut, som samma år var fattadt, samt inom gränserna af de anslag, som då beviljats. I femte punkten står visserligen, att komitén tillika skulle afgifva förslag om, huruvida icke framdeles denna corps möjligen skulle kunna organiseras så, att den skulle kunna öfvertaga försvaret af alla Karlskronas befästningar. Emellertid utgick komitén från femte punkten. Jag antager därför, att komitén ansett den dåvarande organisationen icke vara lämplig att bygga på. Jag frågar: hvarför icke? Var det befäl, underbefäl eller manskap, som icke kunde anskaffas? Enligt den komitébetänkandet vidfogade reservationen anser nuvarande kommandanten i Karlskrona, kommandör Ulf, att det manskap, som fans, var ganska lämpligt. Och han förordar icke någon omorganisation. Tvärtom säger han, att både hos befäl och manskap fordras en viss sjövana för att de skola kunna uppfylla sina åligganden inom dessa sjöbefästningar. De hafva samma slags kanoner att handtera som flottans manskap, böra äfven kunna bedöma fartygens manövrering etc. Hvad beträffar värfningen af dessa fästningskompanier, har den slagit ganska väl ut. Jag tror, att de äro i det närmaste fulltaliga. Visserligen har befäl och underbefäl ej hittills kunnat tillsättas, men det tror jag hufvudsakligen får tillskrifvas den omständigheten, att de ännu icke tillförsäkrats någon pension. Den, som tillhör corps vid armén eller flottan, och eger rätt till pension, söker icke transport till denna corps, der han icke är säker om att få nämnda förman.

För öfrigt uttalas i förra årets statsrådsprotokoll, att befälet och underbefälet borde hufvudsakligen rekryteras från flottan. Detta var, efter hvad jag tror, riktigt, så länge meningen var, att denna corps skulle försvara hufvudsakligen sjöbefästningarna. Nu har man emellertid ej lyckats erhålla något befäl, och möjligt är, att äfven framdeles svårigheter härutinnan skulle möta. Jag står icke här för att afgifva förslag. Må det dock tillåtas mig att hemställa, huruvida man icke skulle kunna öka flottans officers- och underofficerscorpser och kommendera en del deraf till holmarne, i fall dessa anses såsom en sådan förvisningsort, att man icke kan få folk dit frivilligt.

Möjligt är ju, att en omorganisation framdeles behöfver verkställas — det vill jag icke bestrida — men om den skall ske, tror jag det vara skäl att åtminstone för manskapet antaga samma värfningsgrunder som för den blifvande sjömanscorpsern. Nu vet man visserligen icke, huruvida förslaget om densamma kommer att antagas eller förkastas. Men deri föreslås andra grunder för anvärfningen än dem, som föreslås för fästningsartillericorpsern. För denna senare föreslås eu värfningstid af 3 år. Denna är icke lika lång med den nuvarande för fästningscorpsern gällande, som är 8 år, icke med den värfningstid, som för den blifvande sjömanscorpsern är föreslagen eller 6 år, deraf 2 år 4 manader skulle utgöra tjänstgöringstiden och återstoden den tid, under hvilken manskapet skulle vara

*Ändringar i
organisationen
af Karlskronas
artillericorps
m. m.
(Forts.)*

Ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.

(Forts.)

tjenstefritt, och icke heller lika lång med värfningstiden för Vaxholms artillericorps, der tjenstgöringstiden är två år. Jag anser således, att man kan vänta något med denna omorganisation, och att det för närvarande icke är någon brådska, i synnerhet som — hvarom den föregående talaren upplyste — komitén sjelf i sitt förslag hemställt till Kongl. Maj:t, att förslaget till omorganisation måtte framläggas för 1895 års Riksdag, för att kunna taga sin början 1896. Deremot anser jag, att pensionsförhållandena vid ifrågakvarande corps böra snarast möjligt ordnas; och anhåller jag därför om proposition på min reservation.

Herr statsrådet Christerson: Med anledning af några framställningar, som nyss gjordes af en ärad talare, skall jag be få nämna några ord. Det anmärktes först, att man kommit fram med förslaget redan året efter, sedan organisationen blifvit bifallen. Det är visserligen sant, att det är året efter, men enär ingenting är vid organisationen ännu åtgjort, kan intet sägas behöfva göras om annat än på papperet. Den organisation, som förut existerat endast på papperet och nu skulle tillämpas, visade sig innebära så stora svårigheter vid utförandet, att man, på grund af det yttrande, som afgifvits af den därför tillsatta komitén, ansett sig icke böra fortgå i den riktning, som förslaget angifver, utan i stället tillämpa komiténs förslag. Om man har beslutat sig för att utföra ett arbete eller bygga, och man emellertid finner, att ritningarna behöfva ändras eller någon konstruktion rättas, bör man väl göra detta först. Man har väl funnit, att man icke borde genast komma efter med ett nytt förslag, men på de grunder, jag anför, tyckte man det vara klokt att icke fördröja saken, utan söka få felen afhjelpa så fort som möjligt.

Hvad sammanslagningen beträffar, har jag under den tid, jag varit i tillfälle att följa med denna fråga i dess olika skeden, icke en enda gång hört talas om någon förestående sammanslagning, och dessutom torde faran af en sådan icke vara alltför stor, emedan den icke kan göras utan med Riksdagens medgifvande.

Det har vidare talats om beklädnaden och kostnaden för densamma. Det är visserligen sant, att denna har upptagits i artilleriets stat till 120 kronor och här till 108 kronor, men det har man gjort på grund af de underrättelser, som inhemtats från olika håll. Jag har för min del fäst mig vid de besparingar, som kunnat göras på beklädnaden vid flottan, d. v. s. den besparing, som tillkommer karlen, på den grund att han väl vårdar och aktar sina kläder. För att uppmuntra detta tillfaller honom en viss del af skilnaden mellan anslagssumman och hvad som finnes kvar. Det kan således göras besparingar äfven på denna summa, och jag har fått ett ytterligare stöd därför, då jag hört, att i Danmark beklädnadskostnaden för en karl i sjömanscorpsen utgör 75 kronor om året, eller 6 kronor 50 öre i månaden. Således tror jag för min del icke, att detta torde utgöra anledning till några betänkligheter. Hvad sjelfva uniformen beträffar, så, då corpsen var afsedd att vara en fästningsartillericorps,

sa låg naturligtvis artilleriuniformen nära till hands, enär corpsen skulle tjenstgöra till lands såsom artilleri. Jag har aldrig ens utomlands sett, att en artillericorps, som tjenstgör till lands, är klädd i sjömansdräkter. För öfrigt tycker jag, att då vi hafva en fästningsartillericorps förut, och detta är en fästningsartillericorps samt deras tjenstgöring är densamma, de också böra vara lika klädda. Detta är emellertid en sak af underordnad betydelse, föreställer jag mig.

Hvad otillräckligheten af befålet beträffar, såsom anmärkts, har jag trott på de uppgifter, som stå i betänkandet, i synnerhet som i denna kommission finnas officerare från artilleriet och generalstaben, hvilka enligt min åsigt äro fullt kompetenta att bedöma den befälsstyrka, som skulle behövas. Hvad de permitterade, som äfven talats om, beträffar, har erfarenheten icke visat vid fästningsartilleriet, huru många som kunna vara att vid mobilisering påräkna, men hvad de öfriga beträffar, har resultatet visat, att det endast är en del af de permitterade, som vid mobilisering kunna påräknas, eller efter de uppgifter, som lemnats från stationsbefälen på åtskilliga stationer, i medeltal endast 40 %, deribland icke inberäknade de, som hafva rymt. Således tror jag icke, att man får räkna på att hafva fulla antalet personer.

Hvad sjömanskapet beträffar, som åberopats och som en reservant i kommissionen tyckes fästa mycken vikt vid, kan jag icke neka till, att denna reservation förvänar mig i hög grad, därför att den nuvarande truppen ingalunda är någon sjötrupp. De, som permitteras, behöfva icke fara på sjön utom mellan Karlskrona och fästningarne under sin tjenstgöringstid, och det kommer äfven det i Kongl. Maj:ts proposition föreslagna manskapet att göra. Det enda skulle hafva varit, om vi kunnat få en eller annan sjöofficer dit, men det skulle endast hafva varit under denna persons tjenstetid. Vid gjorda förfrågningar har man kommit till det resultat, att ingen anmält sig att ingå i corpsen, utom en enda på reservstaten, hvilken är 57 år gammal och således icke lämplig att gå in i den nya corpsen.

Detta sjömanskap, hvarom reservanten talat, har han velat motivera med, att det skulle förefinnas någon olikhet mellan artilleriets verksamhet vid Karlskrona och dess verksamhet vid Oscar-Fredriksborg. För min del tror jag icke, att det finnes någon skilnad. Man har i båda fallen att skjuta på rörliga mål, i båda fallen står man på fast mark. Man har dessutom vid såväl den ena som andra fästningen att påräkna sjöofficerare, som enligt mobiliseringsplanen ställas till kommandantens förfogande för att lemna honom de upplysningar, som kunna behövas. Således kan jag icke finna, att detta sjömanskap har något att betyda.

Beträffande rekryteringen från flottan, så nämnde jag nyss, att vid de förfrågningar, som utgingo, inkom endast en anmälan. Således står man i den ställning, att man icke har några officerare att öfva beväringen med, som är inkallad till den 1 juli. Från flottan kommer ingen. Från artilleriet, derifrån man visserligen

*Andringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.
(Forts.)*

Ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.

(Forts.)

vid förfrågan fått anbud, har det svarats under vissa förbehåll och villkor, i det man vill hafva upplysningar, huru denna corps skall blifva inrättad, angående löneförhöjningar och dylikt. Således kan man för närvarande icke med säkerhet påräkna någon enda officer.

Det antyddes, att man kunde låta flottans officerare gå ut på holmarne, hvarest de skulle tjenstgöra såsom befäl för det artilleri, som skulle kunna behöfva vid krigstillfälle der uppställas. Derpå får jag svara, att först och främst finnes det ingen sjöofficer att tillgå. Vår materiel, så liten, gammal och föråldrad den än är, tager dock i händelse af krig så många officerare i anspråk, att det ej återstår några att placera på holmarna. Dessutom ingår i bestyckningen på holmarna en eld, som flottans officerare icke hafva någon erfarenhet af. Det kommer att ingå ganska mycket kasteld, deruti artilleriofficerarne naturligtvis måste vara mera hemmastadda.

Vidare har man anmärkt, att värfningstiden vore olika. För min del tycker jag, att det är en lyckligt vald tid, tre år, som är föreslagen af kommissionen och jemväl föreslagits i Kongl. Maj:ts proposition. Det har icke föreslagits två år, beroende derpå att vid Vaxholm den der bestämda tiden, två år, befunnits för kort. Man hinner icke meddela manskapet den utbildning, som behöfves, för att det skall kunna vara användbart vid inkallande. Man har icke tagit sex år, eftersom man kan nöja sig med tre år. Dertill kommer, att de permitterade äro dyrt folk, som man måste betala under permitteringen, men som man icke är säker på att hafva till hands, då man behöfver dem.

Jag skall icke upptaga kammarens tid längre.

Friherre von Kræmer: Efter herr sjöministerns föredrag återstår för mig icke mycket att säga, men, då jag anmält mig för att yttra mig, må det ursäktas, att jag, som i första hand haft att göra med detta betänkandes behandling i utskottet, till hvad han så sakrikt anfört dock bifogar några ord. Utskottet säger, att redan året derefter, innan någon erfarenhet vunnits om den beslutade organisationen, vidtaga förändring i densamma. synes utskottet i och för sig icke lämpligt. Om man vid en ny organisation genast kommer under fund med, att den är behäftad med så viktiga grundfel, som här förefinnas, och hvilka äro så stora, att man icke kan erhålla befäl och troligen icke heller kan erhålla en del manskap, så måtte väl i allt förnufts namn vara skäl att genast vidtaga förändringar i dessa afseenden och icke först börja att uppsätta enligt planen för att sedermera få rifva ned det och göra om det. En omständighet, der detta mitt resonnement torde gälla ännu mer, är det, att, såsom bekant, Riksdagen beviljade på statsutskottets förslag förra året i punkt 4:o till femte huvudtiteln 189,600 kronor för uppsättning af den nya fästningsartillericorpsen och ändrade Kongl. Maj:ts proposition i så måtto, att detta anslag gjordes till reservationsanslag, på grund hvaraf det sedermera i punkt 21:o omnämnda anslag af 67,000 kr. till byggnader åt corpsen afslogs, så att byggnaderna skulle genom besparingar på reserva-

tionsanslaget utföras. Men då var det beräknadt, att dessa byggnader skulle uppföras på Kungsholmen. Då sedermera de sakkunnige började att närmare granska utrymmet på Kungsholmen, befans det, att dessa byggnader icke kunde läggas i ett skyddadt läge, utan komme att ligga utsatta för fiendens eld och således blifva nedskjutna, och icke nog dermed utan äfven förorsaka stor manspillan bland manskapet genom splint från dem. Kan man tänka sig något olämpligare, än att enligt beslutet i fjor man skulle börja uppföra byggnader på Kungsholmen, som man, om det gälde allvar, skulle nödgas rivra ned igen! Detta ensamt måtte väl vara tillräckligt skäl för Kongl. Maj:t att framkomma med de ändringsförslag, som äro nödvändiga, innan en sådan dårskap blir begången, att man skulle uppföra hus på Kungsholmen, som man skulle nödgas nedrifva vid första krig. Det var således nödvändigt att föreslå en förändring i detaljer i beslutet, och jag finner Kongl. Maj:ts åtgärd att vända sig till Riksdagen högst berättigad. Då Kongl. Maj:t det gjort, har Kongl. Maj:t dock icke begärt något ytterligare anslag, utan har Kongl. Maj:t nöjt sig med det i fjor beviljade, 189,600 kronor, plus de delar af fyra anslag, som finnas här uppräknade och som redan nu utgått till de två fästningskompanier, som skola med corpsen förenas. Det är nog möjligt, att det i riksdagstaktiskt hänseende hade varit klokare, om Kongl. Maj:t icke varit så blygsam, utan begärt ett ytterligare tillägg kontant i och för dessa förändringar, men icke kunde man då säga, att Kongl. Maj:t stält sig till efterrättelse de önskingar, som ofta och vid många tillfällen tydligt blifvit uttalade i afseende på både fjerde och femte hufvudtitelns anslag: »kunna då icke myndigheterna hålla sig inom de anslag, som äro gifna?» Här har Kongl. Maj:t gjort det. Att då påberda Kongl. Maj:t detta sasom ett fel! Jag säger, som en ledamot af statsutskottet sade, då det i samma betänkande förekom två andra alldeles motsatta anmärkningar: Det är icke godt att vara Kongl. Maj:t under sådana förhållanden! Friherre Gripenstedt ville icke, att redan året derefter en sådan förändring skulle vidtagas. Da inträffar den olägenheten, att man vidhåller dessa misstag. Man har värfvat folk på 8 år, hvilket icke är lämpligt, i stället för på tre år och har uppfört byggnader, som man måste nedrifva. Detta är en anmärkning, som förfaller af sig sjelf.

Vidare har Friherre Gripenstedt ansett det vara origtigt, att det är förutsatt, att denna corps skulle bestrida garnisonstjänst i Karlskrona. Men om en sådan garnisonstjänst är nödvändig, måtte det väl vara lämpligare att taga af en sådan artillericorps än att flottans manskap, som så väl behöfver sin tjänstgöringstid till utbildning i sitt svåra yrke, tages till en sådan tjänstgöring, som ligger så fjerran från dess egentliga göromål. I alla händelser torde väl corpsens garnisonstjänst kunna inskränkas till en ren obetydlighet.

Friherre Gripenstedt kan icke förstå, huru en så kraftig verkan som den, hvilken är omtalad i några reservanters motivering och

Ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.
(Forts.)

Ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.

(Forts.)

äfvén i Kongl. Maj:ts proposition, skulle kunna astadkommas derigenom, att corpsen förstärktes med 8 officerare, helst som manskapet skulle minskas. Denna förstärkning af 8 officerare torde icke vara så oväsentlig, då det är fråga om att exercera icke fullt 500 man beväring, som skulle till denna corps anslås.

Hvad åter minskningen af manskapet beträffar, får friherre Gripenstedt ursäkta mig, att mig synes det vara ett misstag att kalla det så, äfvén om det kan bokstafligen försvaras, ty visserligen skulle corpsen, som förut varit 500 man, nu utgöra endast 360 man. Men af hvilken beskaffenhet voro dessa 500 man? Jo, 100 man skulle nyuppsättas, men de 400, som skulle öfverflyttas, skulle antagas på den gamla staten på 8 år och vara i tjenstgöring 3 år och 5 månader och permitterade 4 år och 7 månader. Resultatet häraf blir, att med den förra organisationen af corpsen skulle sommartiden komma att vara i tjenstgöring 300 man, men under vintern 250 man, då deremot nu 360 man, hvaraf corpsen skulle bestå, skulle vara i tjenstgöring hela året. Effektivt skulle således manskapsstyrkan högst betydligt ökas i stället för minskas. Icke heller bör man förbise, att Kongl. Maj:t, lika litet som någon af oss andra, kunde vid den föregaende lagtima riksdagen förutse, att det gamla önskningsmalet, att få de 90 dagarne, skulle så snart blifva en verklighet, ty man bör besinna, hvilken annan valör dessa beväringar hafva, då de exocerat 90 dagar, än då de hade den alldeles otillräckliga öfningstiden af 42 dagar.

Mig synes, att det således föreligger dels stora förändringar i sak genom värnpligtslagens ändring, dels erfarenhetsrön genom de första försöken att realisera fjorårets beslut, och hvad sålunda förekommit har mer än tillräckligt berättigat Kongl. Maj:t att framkomma med ett förslag i ämnet just nu, innan dessa ofördelaktiga omständigheter astadkommit ett resultat, som sedermera måst åter borttagas, något som icke allenast varit en besynnerlig omgång, utan ock ovilkorligen skulle hafva medfört extra kostnader.

Friherre Gripenstedt har anmärkt, att marinförvaltningen ansett, att ifrågavarande af Kongl. Maj:t begärda anslag varit för högt beräknadt. Kongl. Maj:t har begärt ⁴/₂₉ af fyra uppräknade anslag på hufvudtiteln, af hvilka redan nu just ⁴/₂₉ användes till de fyra fästningsartillerikompanierna. Det första af dessa är anslaget till aflöning, hvaraf denna andel utgör 60,799 kronor 4 öre. Marinförvaltningen ansåg, såsom friherre Gripenstedt riktigt uppgaf, att ifrågavarande andel deraf icke borde vara mer än 53,920 kronor, men komitén, som granskade och undersökte saken, fann marinförvaltningens anmärkning icke böra föranleda till någon åtgärd, och begärde på anförda skäl 60,799 kronor 4 öre. Detta är således en utagerad sak.

Den omtalade reservationen af kommandör Ulff förefaller mig såsom ett uttryck af den ultrakonservatism, som vid alla förändringar gerna finner någon malsman. Är det väl rimligt att göra så mycket väsen, som der gjorts, deraf att några underofficerare med olika bildningsgrad i tjensten tilltalas med samma titel?

Det förespeglas att deraf svara disciplinära olägenheter skulle uppstå. Jag kan icke tänka mig, att icke befälet skall kunna hålla reda på underbefälet så mycket, att sadant icke skall kunna ske.

Vidare anmärkte reservanten, att det icke fans några signalmän i den nya corpsen. Jag vågar icke nu gå in på en sådan detaljfråga, men det förefaller mig vid första paseende att, om så skulle finnas behöfligt, sådana mycket lätt skulle kunna utbildas. I alla fall måste då denna fråga tillhöra en detalj af exercisreglementet, och det kan icke vara lämpligt, att Riksdagen skall bevilja denna corps, under förutsättning att ett på visst sätt bestämdt exercisreglemente skall följas. Detta torde vara en fråga, som bör lemnas åt Kongl. Maj:ts afgörande.

För min del skulle jag gerna sluta mig till den särskilda motivering, som anförts af reservanterna, herrar von Hedenberg, friherre von Otter, Casparsson och Pettersson. Den är i vissa afseenden bättre och koncisare än den, som förekommer i Kongl. Maj:ts proposition. Det är emellertid dervid en hake. Det står deruti, att utskottet funnit *det* vara *ådagalaqdt*, som derefter förekommer. Jag vågar icke taga på mig, att detta skulle vara *ådagalaqdt*. Det uppgifves visserligen i Kongl. Maj:ts proposition, att denna artillericorps efter omorganisationen bör blifva tillräcklig för ändamålet, men någon detaljbevisning dervid har jag icke funnit. Icke heller har af friherre von Otter yrkats bifall till den särskilda motiveringen. Jag anser det därför rädligast att, oaktadt denna motiverings förtjenster i öfrigt, endast, lika med friherre von Otter, yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre Klingspor: Det är naturligtvis en ganska obehaglig sak, då en kongl. proposition, som lagts fram det ena året, behöfver så att säga tagas tillbaka det andra eller åtminstone de förslag, som i den kongl. propositionen innehållas, befinnas omöjliga att genomföra. Jag vill dock dervid icke klandra, att då den, som skall genomföra förslaget, finner det omöjligt att göra detta på ett tillfredsställande sätt, han öppet säger ifrån, detta måste man lemna allt erkännande, men då denna omständighet, att det föreliggande förslaget innebär en ändring i en så nyligen beslutad organisation gifvetvis kommer att öka svarigheten att få saken genomförd och ganska lätt gifver anledning till ogillande, är det möjligt, att det icke detta år går att genomföra saken. För den händelse, att den nu skulle falla, ber jag dervid att få yttra några ord att tänka på, då saken, såsom naturligtvis i så fall sker, kommer att tagas upp igen.

Man kan då antingen ställa sig i likhet med friherre Gripenstedt på den uppfattningen, att organisationen af artilleriet bör hålla sig inom femte hufvudtiteln, inom flottan, med de närmare detaljer, som deraf följa. Herr statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet nämnde, att flottans officerare icke kunna räcka till att åstadkomma denna ökade artilleritjänst. Häremot måste sägas, att den ifragasatta ökningen af personal blifver ju densamma,

*Ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.
(Forts.)*

Andringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.

(Forts.)

vare sig den lägges direkt till flottan eller särskildt upprättad corps, så att någon brist ur den synpunkten icke borde komma i fråga. Man kan icke frängå, att med Karlskronas läge mycket synes tala för att försvaret af Karlskronas inlopp omedelbart upptages af flottan sjelf, för hvilken artilleritjensten ju icke bör anses främmande. Statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet har emellertid ställt sig på den rakt motsatta ståndpunkten, men han har icke tagit steget fullt ut, och detta gör, att jag tror, att om han vidhåller att gå åt det håll, dit det kongl. förslaget synes peka, det blir nödvändigt att taga steget fullt ut och öfverflytta artillericorpsen från femte till fjerde hufvudtiteln. Då undviker man en sådan anomali som den nu uppstaende, ty en artillericorps i Karlskrona, organiserad såsom den nu föreslås, tror jag aldrig kan blifva någon enhet. Den skall medföra svårigheter och är något, som man ofta kommer att stöta sig på.

Således är afsigten med mitt uppträdande att hemställa, att om vid närmare granskning det befinnes, att organisationen måste gå åt det håll, dit den förevarande kongl. propositionen pekar, det vore önskligt, att steget toges fullt ut, och artillericorpsen i Karlskrona blefve organiserad i likhet med öfriga fästningsartillericorpsar och under gemensamt befäl med dessa, så att samma bestämmelser komme att gälla om anskaffande af officerare, manskapets rekryterande o. s. v. Jag tror, att detta skulle vara fördelaktigt.

Hvad angår den reservation, som blifvit afgifven af friherre von Otter med flere, så har jag icke kunnat underskrifva densamma, på grund af hvad deri yttras om att den föreslagna artillericorpsen skulle kunna bestrida garnisonstjensten i Karlskrona. Om det än är olämpligt, att flottans manskap gör sådan tjänst, måste det ock erkännas, att artillerister icke heller lämpa sig dertill. Naturligtvis är det nödvändigt, att den trupp, som finnes, får göra garnisonstjänst, vare sig den tillhör flottan, artilleriet eller infanteriet, men saken bör icke betonas på det sätt, som skett i reservationen.

Med afseende å värfningen, är det gifvetvis en förbättring att förkorta värfningstiden. Det är icke fördelaktigt och kan icke försvaras att hafva en så lång värfningstid som den nuvarande.

Jag anser, att, då i Kongl. Maj:ts förslag ligger en del förbättringar, det vore oriktigt att icke understödja detsamma, äfven om förslaget också icke skall kunna åstadkomma de resultat, som vederbörande tänkt sig.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande utlåtande under öfverläggningen yrkats: 1:o att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning och 2:o af friherre *Gripenstedt*, att Kongl. Maj:ts framställning, i hvad den anginge pensioneringen för befäl och underbefäl med vederlikar vid Karlskrona artillericorps, skulle bifallas, men i öfrigt afslas.

Sedermåra gjordes först proposition på bifall till utskottets hemställan och vidare propositioner i enlighet med nyssnämnda

båda yrkanden, och förklarades propositionen på afslag å utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 14 och 15 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 6 b, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förändrad stat för flottans sjömanscorps. *Ändrad stat för flottans sjömanscorps.*

Herr von Hedenberg: Den fråga, som nyss förevar, egde, ehuru i och för sig synnerligen vigtig, dock icke samma genomgripande betydelse som den nu föreliggande, hvilken afser hela flottans bemanning. Den föreslagna förändringen skall ovedersägligen tillföra flottan en betydlig förbättring, i det att den kommer att öka antalet af de fast anstälde med 500 man och minska de värfvades antal med lika många; men då i det statsrådsprotokoll, som bifogats den kongl. propositionen, är framhållet, att af de permitterade årsklasserna vid en mobilisering icke torde återkomma mer än hälften, synes förslaget derjemte ställa i utsigt ett fortgående i samma riktning för att nå det slutliga målet för flottans bemanning, hvilket torde få anses vara *en ensartad stam* och *sjöbeväring*. Under sådana förhållanden, och då vid behandlingen af frågan om fästningsartilleriets nya organisation hörts så många skarpa anmärkningar derom, att man icke redan borde ändra en nyligen beslutad organisation, så har ett rent bifall till Kongl. Maj:ts proposition icke kunnat yrkas, utan är det bifall till densamma, som föreslagits af alla reservanterna i utskottet utom en, så till vida vilkorligt, att det i den nädiga propositionen gifna förslaget till organisation af flottans bemanning borde få anses såsom ett öfvergångsförslag. Härigenom vinnas alla fördelarne i det kongl. förslaget, hvaribland företrädesvis må nämnas det ökade antalet förhandsmän samt sjöbeväringens tillgodogörande enligt uttima Riksdagens beslut, hvaremot man undgår förslagets enda olägenhet, hvilken skulle ligga deri, att, om förslaget antages under den form, hvori det ursprungligen förekommer, detta skulle försvåra ett fortgående på den väg, hvarå man genom förslaget inslagit, och hvilken jag anser vara den rätta.

På dessa skäl anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till det förslag, hvori reservanterna tillstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Falk, Helmer: Det torde vara för kammarens ledamöter bekant, att 1887 års Riksdag på Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning beslöt en förändrad organisation af det till flottans bemanning afsedda manskapet. Jag ber att i största korthet få erinra om hufvuddragen af denna organisation.

Den afsäg upphäfvandet af båtsmansinstitutionen, och att båtsmanshället skulle sättas på vakans samt de inflytande vakans-

Andrad stat
för flottans
sjömanscorps.

(Forts.)

afgifterna ingå till statsverket; Riksdagen anvisade i stället ett anslag af 533.797 kronor till uppsättande af en sjömanscorps af 4,000 man, deraf dels en *fast*, längre tid tjänande stam om 1,100 man med ständig tjänstgöring och dels en *värfvad* stam af 2,900 man med 8 ars kapitulationstid och en tjänstgöring under 3 år och 5 månader, samt *tvångspermitterad* under 4 år och 7 månader. Aflöningen skulle utgöras dels af en *lega* af 50 kronor för hela tjänstetiden, dels af månadsaflöning, olika för olika klasser, äfvensom dagaflöning under tjänstgöring. För lägsta klassen utgjorde månadslönen 5 kronor i månaden. De permitterade skulle uppbära halfva månadslönen vid hvarje ars slut, hvaremot den återstående hälften skulle innehållas till kapitulationstidens slut. De af kammarens ledamöter, som bevisat 1887 ars riksdag och deltagit i behandlingen af detta ärende, torde erinra sig, att under debatten härom i kammaren åtskilliga betänkligheter uttalades mot den föreslagna organisationen. Dessa betänkligheter gingo hufvudsakligen ut derpå, att det icke vore välbetänkt att öfvergifva den gamla bepröfvade båtsmansinstitutionen, hvilken, skyddad af grundlagshelgd, under alla förhållanden försäkrade flottan om behöfligt manskap, hvarjemte det erinrades, att man i alla händelser borde från vakanssättningen undantaga så stort antal nummer, som vore erforderligt att förse beväringbataljonerna med den stam, hvaraf de voro i saknad. Det anfördes derjemte, att *värkning* vore en mycket osäker grund för manskapets anskaffande, helst aflöningen syntes otillräcklig för erhållande af dugliga sjömän. Dessutom befarade man, att de permitterade — och icke mindre än fyra årsklasser skulle permitteras — icke skulle komma att infinna sig, da de inkallades till tjänstgöring. Jag tror, att man måste erkänna, att de sex år, som sedan dess förflutit, visat att farhågorna icke varit orgrundade. Jag vill nu icke uppehålla mig vid båtsmanshållets vakanssättning; detta är en fait accompli och saken kan icke hjälpas. Jag tror likväl, att man skulle hafva besparat sig mycken möda och många svårigheter, om man tagit undan åtminstone så pass många båtsmanskompanier, att de räckt till stam för beväringbataljonerna i Norrland, Halland och Blekinge. Dessa truppdelar hade derigenom försäkrats om erhållande af nödig stamtrupp, hvilket nu står i vida fältet. Hvad värkningen beträffar, så visade sig snart, att den gick mycket trögt. Tvenne år hade ock knappast förflutit, innan man fann sig föranlaten att ändra villkoren för antagandet. Först var det vilkor bestämdt, att rekryt icke fick vara under 18 eller öfver 22 år, men åldersgränsen nedsattes snart till 17 år på ena sidan och höjdes till 23 år den andra. Följden deraf blef, att man fick en hop outvecklade 17-åringar med otillräckliga kroppskrafter, samt 23-åringar, hvilka äro för gamla att från grunden uppfostras till sjömän. Emellertid fick man på detta sätt folk, men hvad som var hufvudsaken att erhålla, nemligen *sjöfolk*, det fick man icke. Det är en känd sak, att den allra största delen af dem, som värfvats, *icke* äro sjömän, utan tillhöra helt andra yrken. Såsom exempel härpå vill jag anföra, att jag enligt uppgift, som jag er-

erhållit, af 570 man, som värfvats vid Stockholms station, icke mer än 40 förut varit sjömän, utan hade alla de andra tillhört hvarjehanda andra yrken. Hvad permitteringen beträffar, hafva vi visserligen ingen erfarenhet ännu, då de permitterade hittills icke varit inkallade, och för närvarande endast två årsklasser, 1888 och 1889 års, äro permitterade, men det är också känt, att man icke har anledning förmoda, att någon särdeles stor del af de permitterade skall på kallelse inställa sig till tjenstgöring. Omkring två tredjedelar af dem lära nemligen vara permitterade till utrikes ort, och i Kongl. Maj:ts proposition antydes, att man icke hoppas på, att mer än *högst* 50 procent skall inställa sig. Såsom vi nyss hörde af herr statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet, skulle det till och med egentligen vara blott 35 à 40 procent, man hoppades på att få till baka. Nu är att märka, att denna beräkning afser *fredstid*. Huru många skola då inställa sig, i fall inkallandet sker under *krigstid*? Den frågan kan ju icke säkert besvaras, men då man icke hoppas på mer än 40 procent under *fred*, hur många tror man då skola under *krig* återkomma af dessa permitterade, som, till stor del kringspidda på alla världens haf, tjenstgöra på kofferdifartyg? Det skulle efter all sannolikhet inträffa, att af de 4 årsklasser af den värfvade stammen, tillsammans 1,450 man, hvilka skola vara permitterade, blott en mycket ringa del åtydde kallelsen till tjenstgöring och att, till följd deraf, flottans bemanning blefve på ett betänkligt sätt äfventyrad. Under diskussionen i denna fråga vid 1887 års riksdag yttrade dåvarande sjöministern: »för flottan behöfva vi sjömän, icke landtmän». Detta är nog riktigt, men denna fordran qvarstår fortfarande ouppfyld. Han yttrade vidare: »Den nya corpsen skall hufvudsakligen utgöras af sjöfolk, af hvilka flertalet under sommaren äro inmonstrade på kustfartyg. De skulle äfven vara skyldige att tid efter annan uppgifva sin vistelseort och hvarmed de sysselsatte sig o. s. v., hvarjemte de icke utan särskild permission finge vistas utom riket och dess angränsande farvatten. Uppfylla de icke dessa åligganden, förlora de den innestående aföningen. Ur denna synpunkt tror jag således icke, att någon fara föreligger». Hvad jag nu haft äran anföra torde emellertid bevisa, att denna fara verkliga föreligger.

Under sådana förhållanden måste man väl erkänna, att fullgiltiga skäl förefinnas för den ändring i den år 1887 organiserade sjömanscorpsen, som innehålles i Kongl. Maj:ts föreliggande proposition. Såsom kammaren af handlingarna torde hafva inhemtat, går denna ändring hufvudsakligen ut på att minska den värfvade stammen från 2,500 till 1,500 man samt att förkorta värfningsstiden från 8 år — en värfningsstid af 8 år är nemligen lika omöjlig till *sjös* som till *lands* — till 6 år. Genom dessa förändringar skulle årskontingenten af rekryter minskas från 362 till 250 man; man behöfde måhända icke längre antaga hvarken minderårige eller öfverårige; rekryteringen skulle underlättas och medgifva större urval af till sjömän passande folk, och på samma gång skulle antalet permitterade betydligt minskas, enär permissionstiden in-

Ändrad stat
för flottans
sjömanscorps.
(Forts.)

Andrad stat
för flottans
sjömanscorps.
(Forts.)

skränktes från den nuvarande 4 år och 7 månader till 3 år och 8 månader, och den olägenhet, som detta permissionssystem medför, skulle således äfven minskas.

Utom dessa skäl, hvilka jag för min del anser ensamt för sig vara fullt giltiga skäl för den föreslagna nya anordningen, förekommer dock ännu en ytterst viktig omständighet till stöd derför, och detta är, att det med den nuvarande anordningen är omöjligt att gifva *sjöbeväringen* den öfning, som den behöfver. Den urtima Riksdagen utsträckte öfningstiden till 90 dagar, men det befans snart, att det icke utan väsentlig tillökning af flottans såväl *befäls-* och *underbefälspersonal* som *materiel* lät sig göra att med sjömanscorpsens nuvarande organisation öfva *sjöbeväringen* vid flottan under dessa 90 dagar. Derför blefvo ock de i sammanhang med *sjöbeväringens* förlängda vapenöfningar erforderliga anslagstillökningar beräknade efter den grund, att öfningarna skulle ega rum i *land*, under befäl från *armén*, under 60 dagar och under de återstående 30 dagarne ombord å fartyg under befäl från *flottan*. Det är likväl nästan stora anspråk, man har, då man begär att *beväringen* på 90 dagar skall hinna inöfvas både till soldater och sjömän. Hvar och en erkänner ju, att 90 dagar äro otillräckliga att inöfva vare sig det ena eller andra yrket. Nu tyckes man emellertid fordra, att *båda* skola inläras på en tid, som är otillräcklig för ettdera. Hvertill skulle det också tjena att först öfva denna *beväring* till lands för att sedan låta den öfvergå till flottan under annat befäl? De färdigheter såsom soldater, *beväringen* kan inlära, äro af mycket ringa gagn vid flottan och skola snart glömmas bort. En sådan anordning som den nuvarande är ju omöjlig att bibehålla, och då Kongl. Maj:ts förslag afser att icke blott afhjelpa de stora bristerna i organisationen af *sjömanscorpsen*, utan äfven möjliggör sådana anordningar, hvarigenom den nödvändiga öfningen af de för flottans bemanning afsedda värnpliktige kan under ledning af flottans eget befäl ega rum under hela den tid, som enligt värnpliktslagen är för dessa öfningar bestämd, så synas väl alla möjliga skäl tala för ett bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Detta har emellertid icke utskottet tyckt. Dess egentliga skäl synes vara, att, då öfvergångstiden för 1887 års organisation ännu icke är förbi, det icke vore skäl att göra en förändring. Det är visserligen sant, att två år deraf återstå, men då man under de sex år, som redan förgått, funnit det vara omöjligt att uppehålla den nuvarande anordningen, är det då skäl att vänta med att göra en förändring? Det finnes äfven ett annat skäl i utskottets betänkande, och detta är, att man väntar sig så mycket af *sjöbeväringen*, att man tror att denna skall kunna ersätta den värfvade stammen. Ja, detta är möjligt, men då bör man väl åtminstone ställa så till, att denna *beväring* öfvas hela tiden vid flottan, ty om den verkligen kan med 90 dagars öfning ersätta den värfvade stammen, så är det omöjligt med endast 30 dagars öfning. Och kan *beväringen* verkligen vara en ersättning för den värfvade stammen, så är det ju en fördel att denna minskas till 1,500 man.

Den urtima Riksdagen har nyligen beslutat en förändrad eller förbättrad organisation af vårt landtförsvär. Man hyser stora förhoppningar på denna organisation, och i flera afseenden med allt skäl. Huruvida den kommer att motsvara *alla* dessa förhoppningar, får framtiden utvisa. Bland de kraf, som på organisationen ställas af ganska många, är det dock tvenne, som *icke* torde kunna uppfyllas utan att armén eger stöd af en temligen stark flotta. Det ena är att hindra en öfver sjön kommande fiende att landstiga på vår kust, och det andra att den skall kunna skydda vår neutralitet. Huruvida armén med sin nuvarande organisation skall kunna uppfylla det första krafvet, eller att hindra en landstigning på våra kuster, derom har mycket tvistats, och derom kan man ju ytterligare tvista. Jag skall nu ej yttra mig i detta ämne. Men man bör icke kunna tvista om, att det är omöjligt att skydda vår neutralitet utan en temligen stark flotta. Detta ligger i sakens natur och har många gånger blifvit i kammaren framhållet, senast för några dagar sedan under diskussionen rörande femte hufvudtiteln. Jag vill också blott tillåta mig att framhålla, att en fiende skall, endast genom att blockera våra kuster och utan att ett enda skott behöfver lossas, kunna tvinga oss till snart sagdt hvad som helst. En blockad af våra kuster och deraf härflytande hämmad in- och utförsel blott under två — tre månader är tillräcklig att ruinera hela vårt land. Måhända är det känslan häraf, som på senare tider höjt intresset för sjöförsvaret, och måhända är det samma känsla, som dikterat kammarens nyligen enhälligt fattade beslut att gifva ett fast byggnadsanslag åt flottan. Men om vi vilja förbättra *fartygsmaterielen*, skola vi då försumma det *levande försvaret*, försumma att gifva beväringen den öfning, som för densamma är oundgänglig? Och det är lika mycket en försummelse deraf att öfva sjöbeväringen 60 dagar till lands och 30 dagar vid flottan, som det skulle vara, om man t. ex. fölle på den idén att öfva den armén tilldelade beväring 60 dagar vid flottan och 30 dagar till lands.

Under sådana förhållanden synas väl alla möjliga skäl tala för bifall till Kongl. Maj:ts proposition, och detta så mycket mera, som icke derigenom något högre anslag skulle tagas i anspråk utom den obetydliga ökning, som skulle bestå deri, att förslagsanslaget för beväringens vapenöfningar skulle möjligen något starkare anlitas, än annars blefve förhållandet.

Reservanterna från denna kammare hafva nu yrkat bifall till sin reservation. Den innehåller i hufvudsak detsamma som Kongl. Maj:ts förslag, men den förutsätter tillika, att den nya organisationen skulle vara en öfvergång till något annat. Det står dock icke tydligen angifvet, *hvertill* den skulle vara en öfvergång, och på grund häraf kan jag icke förena mig med reservanterna, utan yrkar, att kammaren måtte med afslag å utskottets hemställan bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre von Kræmer: Då jag af anteckningslistan hos talmannen såg, att öfverste Falk anmält sig, skyndade jag, efter gam-

Ändrad stat
för flottans
sjömanscorps.
(Forts.)

mal vana, att äfven anmäla mig. Men jag erkänner nu, att jag blef besviken i min förväntan, ty det material till yttrande, som jag fruktade, att han skulle lemna, har helt och hållet uteblifvit. Jag har nemligen funnit, att vi i denna fråga stå på samma linie, utom möjligen med afseende å den i förbigående uttalade farhågan, att den nya arméorganisationen icke i någon mån skulle bidraga till upprätthållandet af vår neutralitet. I det fallet äro vi icke af samma tanke, ty jag tror, att medvetandet hos den magt, som skulle vilja tvinga oss att öfvergifva vår neutralitet, att den icke skulle kunna göra oss stor skada till lands, skall underlätta upprätthållande af vår neutralitet, om också i första hand denna roll tillhör sjöförsvaret, såsom också talaren anmärkte.

Jag har således icke mycket att tillägga till hvad herr Falk yttrade, men vill, för den händelse att någon dervid fäst sig, påpeka att här är ett liknande förhållande med det, som egde rum med den corps, hvarom nyss var fråga. Här är också endast skenbart föreslagen en minskning i corpsens personal, ty den nuvarande sjömanscorpsen räknar, sedan fästningsartillerikompanierna, 400 man, frånräknats, tillsammans 3,600 man, medan den af Kongl. Maj:t föreslagna icke skulle utgöra mer än 3,100 man — således en skenbar minskning af 500 man — men denna minskning ersättes mer än väl deraf, att enligt Kongl. Maj:ts proposition det skulle finnas 1,600 man fast anställdt och endast 1,500 man värfvadt manskap, under det att de fast anställde nu utgöra endast 1,100, men de värfvade 2,500. Dessa 500 man, hvarmed det fast anställda manskapet skulle ökas, finnas alltid till hands, hvaremot det öfverskjutande antalet värfvade enligt den nuvarande organisationen möjligen under kritiska tider icke kan fås reda på och icke heller kan vara i stånd att inställa sig, äfven med den bästa vilja i världen, om nemligen dessa personer äro ute och segla på aflägsna farvatten. Förhållandet är således här detsamma som vid den i förra utlåtandet omhandlade corpsen, att nemligen, medan förslaget innebär en skenbar minskning i corpsens styrka, det i verkligheten medför en ökning i den effektiva styrkan.

Hvad utskottets motivering angår, så är denna så kort, att derom icke kan vara mycket att säga. Men der finnes dock en enda sak, från hvilken jag icke är helt och hållet skiljaktig. Det talas der om det origtiga uti att icke företaga några ändringar i sjömanscorpsen innan öfvergångstiden för genomförande af corpsens förändrade organisation tilländagått. Nu anser jag det visserligen icke origtigt att vidtaga lämpliga ändringar i denna organisation, äfven innan öfvergångstiden är slut, om särskilda skäl deraf finnas. Men dervid är att märka en annan sak; och har jag deruti orätt, så anhåller jag, att mina betänkligheter måtte blifva af sakkunnig person häfda. I statsutskottets betänkande n:r 5 vid 1887 ars riksdag säges följande:

»På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet på sådant sätt tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts framställning, att utskottet hemställer:

»a) att, — — — det nuvarande båtsmanshället må sättas på vakans — — — under vilkor:

Ändrad stat
för flottans
sjömanscorps.
(Forts.)

dels att Riksdagen till båtsmanshållets ersättande med en till flottans bemanning afsedd sjömanscorps af 4,000 man» — siffran är fastslagen — »så organiserad, att de nuvarande matros- samt eldare- och handtverkskompanierna uppbringas till en styrka af 1,100 man, som utgör sjömanscorpens fasta stam; att en värfvad stamtrupp af 2,900 man uppsättes med en antagningstid af 8 år samt rekryteras med 362 å 363 man om året; o. s. v.» — Man ser, att det är mångahanda detaljer intagna såsom vilkor för beviljandet. I följande punkt tillstyrkes beviljande af ett anslag på ordinarie stat af 533,797 kronor, hvilken summa dock icke skulle genast utgå, utan skulle anslaget till flottans aflöning ökas med i jernadt tal 67,000 kronor om året under 8 års tid. Denna tid är således icke slut förr än år 1895. Nu fruktar jag, att möjligtvis vedersakare af flottans intressen kunde, om förslaget ginge igenom, taga sig anledning att yrka att fortsättningen af ökningen af anslaget med 67,000 kronor under de återstående tre åren icke skulle ega rum, när man afviker från de i första momentet angifna vilkor. Jag har blott velat påpeka denna fara, på det att vederbörande måtte taga den i betraktande, då anledning är att antaga, att hvad här talas endast är en förberedande åtgärd, och att förslaget kommer att underkastas Kongl. Maj:ts förnyade granskning. Det är kanske icke skäl att vidare tala om saken, ty om någon möjlighet kan finnas att få nyss omhandlade corps att gå igenom, så torde deremot detta förslags öde vara på förhand gifvet.

Jag har emellertid icke kunnat sluta mig till den motivering, som förekommer i den särskilda reservationen, hufvudsakligen på den grund att det, såsom herr Falk ock anförde, der står ordet »öfvergång». Det är icke lämpligt att, om man vill förorda ett förslag, tala om att det skall vara en öfvergång till något annat, ty deri innebäres ett yttrande, att det hade varit så godt att vänta och göra allt på en gång.

De orsaker till förslagets framläggande, som ligga i värnpligtslagen, äro af föregående talare så tillräckligt papekade, att jag icke behöfver dervid uppehålla mig.

Ehuru saken således är nära på förtviflad, vill jag icke underlåta att, lika med hvad jag gjort i utskottet, äfven nu yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Friherre von Otter: Jag anhåller att få yttra några ord med anledning af de båda sista talarnes yttranden.

När vid 1887 års riksdag flottans sjömanscorps uppsattes — låt oss lägga märke dertill — ålade värnpligtslagen de värnpligtige endast 42 dagars öfning. Under sådana förhållanden var det icke möjligt att för flottans ändamål tillgodogöra sig de värnpligtige i någon högre grad, och det var ju under dessa förhållanden naturligt, att, då båtsmanshället skulle sättas på vakans, man fick tänka sig någon annan utväg, hvarigenom man vunne en beman-

Ändrad stat
för flottans
sjömanscorps.
(Forts.)

ning, som kunde ersätta båtsmännen. Detta skedde derigenom, att manskapet skulle anställas för åtta år, men då det icke kunde hållas i tjänst hela tiden, skulle det oafbrutet tjänstgöra 3 år och 5 månader, men vara tjänstledigt de sista 4 åren och 7 månaderna. Den nya sjömanscorpsen visade dock icke det tillfredsställande resultat, som man väntat, det måste man medgifva, men detta var likväl icke fallet i det hänseende, som den siste årade talaren anförde, då han uppgaf, att värfningen gick trögt, ty denna gick raskt, men man fick icke det folk, som man ville hafva. Vid Stockholms station fick man sålunda icke mer än fyrtio, som förut varit sjömän, ett förhållande, som ju måste vara betänkligt. Deri har man således icke vunnit det resultat, man väntat. Förhållandet är, att det är blott undantagsvis, som någon af detta manskap varit sjöman. Det stora flertalet har tillhört alla möjliga professioner, men mycket litet sjömansyrket. Det är möjligt, att till någon del tiden, då antagningen sker, verkar härtill, ty det har åtminstone af sjömanshusombudsmännen framhållits, att ville man göra antagningen på hösten, så skulle man erhålla sjöfolk, medan detta deremot på våren är alldeles omöjligt. Emellertid hafva vi nu vid urtima riksdagen fått 90 dagars öfning för de värnpligtige, och den erfarenhet, som vunnits under mellantiden mellan 1887 och nu, angående flottans sjöbeväring, är sådan, att man gör sig de allra bästa förhoppningar om densamma. Detta visar sig icke blott i intellektuellt hänseende, utan äfven med afseende å deras conduite. I intellektuellt hänseende hafva de visat sig snart sagdt öfverträffliga. Jag kan säga detta, därför att på de 48 dagar, hvarunder de öfvats, de förvärfvat sig en sådan insigt i handteringen af det vapen, som de, i händelse af krig, äro kallade att sköta, att man rent af förvånar sig deröfver. Det har väckt den allra största tillfredsställelse inom flottan. I afseende å conduiten vill jag anmärka, att förra året, då de värnpligtiges antal var 617, förekom blott en enda anmärkning, en enda bestraffning egde rum. Följaktligen anser jag, att den erfarenhet, man vunnit af sjöbeväringen, är den, att med den förlängda öfningstiden man deraf skall få så godt material, att man i vidsträcktare grad än Kongl. Maj:t föreslagit kan förändra organisationen af sjömanscorpsens värfvade stam. Det är detta reservanterna velat framhålla genom sin motiveering. Icke någon kan motsäga nödvändigheten af hvad Kongl. Maj:t föreslagit i sin proposition i det hänseendet att en reorganisation är en nödvändighet och att det icke går an att bibehålla den sådan den är. Den uppgift, som man ställer på sjöbeväringen, skulle helt och hållet förfelas, om den skulle komma att fortfarande exerceras 60 dagar af arméns officerare för att sedan 30 dagar exerceras af flottans. Det kan icke hos de värnpligtige verka det intresse för vapnet och den utbildning för tjensten vid flottan, som man kunde hoppas, om de på detta sätt skola lemnas från det ena befälet till det andra. Men på samma gång man inser nödvändigheten häraf, har man velat genom reservationen framhålla önskvärdheten deraf, att man än ytterligare må tillgodo-

göra sig den utsträckta värnpligten. Om, såsom en föregående talare upplyste, endast fyrtio procent af de permitterade anses komma in i händelse af mobilisering, och af dessa somliga uppbära under den tid de äro tjenstlediga 240 kronor, andra 120 och andra 60 kronor om året, kan det då försvaras, att man bibehåller denna organisation, då man i följd af värnpligtslagen får dem in i alla fall såsom f. d. stamanstälde. Jag anser, att det icke kan försvaras, i synnerhet som man nu har skäl att ställa så stora förhoppningar på sjöbeväringen. Det är af dessa skäl jag velat litet motsäga, hvad föregående talare anfört i afsende å reservationen, till hvilken jag emellertid anhåller om bifall.

*Ändrad stat
för flottans
sjömanscorps.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande utlåtande under öfverläggningen framstälts följande yrkanden: 1:o) att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning och 2:o) af herr *von Hedenberg*, att Kongl. Maj:ts framställning skulle bifallas med den motivering, som intagits i den af herr Ekenman med flere vid utlåtandet afgifna reservation.

Härefter gjordes först proposition på bifall till utskottets hemställan och vidare propositioner jemlikt nyssnämnda båda yrkanden, och förklarades propositionen på afslag å utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 14 och 15 i denna månad bordlagda memorial och utlåtanden:

n:o 54, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret,

n:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtande af mark från förra landskamrerarebostället $\frac{1}{2}$ mantal Grytan n:o 2 i Brunflo socken af Jemtlands län till skjutfält för Norrlands artilleriregemente, och

n:o 56, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsondring af jord från indragna militiebostället 1 mantal Vesterlösa n:o 1 i Östergötlands län,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 14 och 15 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 57, i anledning af väckt motion i fråga om utredning och förslag angående afskrifning af den från viss jord inom Skåne m. fl. provinser utgående kyrkotionden.

Om afskrifning af kyrkotionden.

Herr Billing: De anspråk, som framkallat detta statsutskottets betänkande, och som statsutskottet nu understödt, hafva framkommit åtskilliga gånger, och ingen undrar derpå, att den, som

Om afskrifning af kyrkotionden.

(Forts.)

har på sig lagd en pålaga, önskar att från densamma blifva befriad. Men en annan sak är, om han detta bör blifva, om verkligen det af statsutskottet förordade bör af Riksdagen bifallas.

Ehuru, så vidt man kan af betänkandet se, statsutskottet stått enhälligt om sitt förslag, kan jag icke underlåta att yrka afslag å detsamma. Man fordrar, att kyrkotionden — jag tänker nu särskildt på den kyrkotionde, som tillfaller kyrkorna i våra sydliga provinser — skall borttagas. För detta yrkande anför man två skäl. Det ena är det, att afskrifningen af kyrkotionden skulle vara en nödvändig konsekvens af de förut af Riksdagen beslutade afskrifningarna af andra grundskatter af olika natur. Jag vill icke bestrida, att kyrkotionden har samma natur som åtskilliga redan afskrifna grundskatter, men dermed är väl icke sagdt, att den bör afskrifvas. Afskrifningen af grundskatter har icke, åtminstone icke enbart, skett på grund af samma grundskatters egen olämplighet, utan för att uppnå ett stort och mycket önskligt syfte. Jag ber att gent emot det anförda skälet få framställa denna enkla fråga: Om vissa personer hafva fått åtskilliga befrielser från skatter, är det då nödvändigt och riktigt, att dessa, därför att de fått åtskilliga befrielser, skola få ytterligare befrielser? Man skulle väl snarare kunna säga, att, hafva de fått sådana befrielser, så böra de icke få dessa lättnader dessutom.

Det andra skälet, som anföres för förslaget, är, att genom lagen den 12 juni 1885 kyrkobyggnadsskyldigheten, som förut ålåg endast jorden, delvis ålagts äfven alla dem, som skatta för inkomst af kapital eller arbete, således alla skattskyldige. Nu säger man: när nu genom denna lag kyrkobyggnadsskyldigheten öfverflyttats från jorden till andra skattdragande, så skulle konsekvensen fordra, att den i mantal satta jorden i de södra provinserna skulle befrias från den denna jord särskildt alliggande skyldighet och således äfven denna skyldighet flyttas öfver till andra skattdragande. Gent emot detta skäl ber jag att få framställa denna enkla fråga: Om någon, som hittills haft skyldighet att ensam bekosta något, får denna skyldighet i viss mån delad med andra, fordrar då konsekvensen, att den förre kastar äfven sin särskilda börda öfver på dessa andra, att således de, som fått en del af denna skyldighet år 1885, nu skola taga del i den andra parten? Jag tror icke, att rättvisan och icke heller några konsekvenser kräfva detta.

Det är emellertid icke af motvilja mot en skattejemkning, som jag yrkar afslag å utskottets betänkande, utan af en annan grund. Det för mig här mest betydande är, att kyrkorna i de södra provinserna hafva allt jemt haft såsom sin välfångna egendom inkomsten af denna kyrkotionde. Denna kyrkotionde är för de allra flesta kyrkor deras enda eller åtminstone hufvudsakliga inkomst. Med denna inkomst bestridas kyrkoreparationer och andra mindre utgifter, som tillhöra kyrkornas underhåll. Är det väl nu riktigt och lämpligt att beröfva kyrkorna denna deras säkra och ofta enda inkomst, för att några, som köpt jorden med denna kyrkotionde såsom skatt, och som beräknat denna kyrkotionde såsom en

jorden åliggande skyldighet, skola derifrån helt och hållet befrias? Hvad som är visst är det, att kyrkorna i de södra provinserna genom en sådan åtgärd skulle komma att ställas i stor förlägenhet.

Om afskrifning af kyrkotionden.
(Forts.)

Nu invänder man, att i det öfriga Sverige kyrkorna icke hafva kyrkotionde. Derpå svaras, att om det finnes några kyrkor i landet, som hafva en fördel, skola de beröfvas densamma, därför att icke alla kyrkor i landet hafva densamma? Vidare invänder man, att om kyrkorna icke hafva egna inkomster, få församlingarna tillskjuta, hvad kyrkorna behöfva. Gent emot detta vill jag säga, att det dock är en stor fördel att icke stå alldeles fattig. Detta gäller enskilda personer och det gäller äfven institutioner. Och särskildt är det så stäldt i dessa provinser, att församlingarna under århundraden varit vana vid, att kyrkorna underhållit sig sjelfva, och att de icke behöft göra några insamlingar till kyrkornas behof. Det skulle fordras lång tid, innan de blefve vana härvid såsom församlingarna i det öfriga Sverige det äro.

Det förefaller mig därför, som om Första Kammaren borde bevara åt kyrkorna deras rätt och de inkomster, de under århundraden haft, och det är därför, som jag yrkar afslag å utskottets hemställan.

Herr Tornerhjelm: I olikhet med den föregående talaren får jag yrka bifall till statsutskottets förslag. Jag tror en sådan utredning, som utskottet föreslår, fullkomligt berättigad, och en derpå följande afskrifning af ifrågavarande kyrkotionde anser jag vara en gifven konsekvens af det beslut angående grundskatternas afskrifning, som förliden höst fattades. Förhållandet är nemligen det, att vid reformationstiden, som medförde förändring i afseende på tionden, var tillvägagåendet härmed olika i Sverige och i Danmark. Af denna skatt, som förut utgick till kyrkan, blef i det öfriga Sverige $\frac{2}{3}$ indragna till kronan och förvandlade till kronotionde, och endast den återstående tredjedelen eller presttionden bibehölls åt presterskapet. I Danmark åter indrogs endast $\frac{1}{3}$ till kronan, $\frac{1}{3}$ bibehölls till presterskapets aflöning, och den sista tredjedelen anslogs till kyrkorna m. m. Genom den afskrifning af grundskatterna, som nu skett, har äfven kronotionden afskrifvits, men detta betyder för Skåne, Halland och Blekinge afskrifning af endast $\frac{1}{3}$ af den gamla tionden, och för det öfriga Sverige $\frac{2}{3}$ deraf. Jag tycker då, att rättvisan fordrar, att de s. k. eröfrade provinserna finge tillgodonjuta en ytterligare afskrifning, motsvarande den tredjedel af kronotionden, som i det öfriga Sverige borttagits, och jag tror icke det skulle möta oöfvervinneliga svarigheter att rätta det missförhållande, som här är i fråga. En del af denna kyrkotionde användes såsom bekant till ändamål och institutioner, som annars bekostas af statsmedel, och utgår under vissa egendomliga titlar, som t. ex. »biskopens studieskatt», »lazarstunna» m. fl., men enligt skattekomiténs utredning utgör den endast något mer än 54,000 kronor, och för min del tror jag, att

Om afskrifning af kyrkotionden.
(Forts.)

i denna del saken ganska lätt genom statens mellankomst skulle kunna ordnas, och en afskrifning verkställas. Största delen utgår dock till kyrkornas byggnad och underhall, men på tvenne olika sätt. I de patronella pastoraten tillfaller denna tionde patronus med vilkor och skyldighet för denne att bygga och underhålla kyrkan. I de icke patronella pastoraten gar ifrågavarande skatt till kyrkokassan, hvarmed i främsta rummet kyrkans nybyggnad och underhall bestrides, men ur hvilken kassa, i en del församlingar, äfven bestrides aflöningen af en del kyrkliga och kommunala embeten, såsom klockare, skollärare m. m., hvilka enligt särskildt medgifvande dermed få aflönas. Genom att i dessa församlingar afskrifva kyrkotionden, skulle naturligtvis kyrkorna beröfvas största delen af de medel, hvarmed de nu byggas och underhållas, men resultatet skulle endast blifva det, att allmänna lagens bestämmelser i fråga om kyrkornas byggnad och underhall komme att tillämpas äfven här, och jag kan icke se något ondt deri, ty nämnda bestämmelser komme då att gälla hela riket, sasom de äro afsedda att göra. Den föregående talaren uttalade sin farhåga, att kyrkorna skulle komma i förlägenhet, då församlingarna icke vore vana att på annat sätt och efter de annars gällande grunderna bidra till deras nybyggnad och underhall, men jag tror icke, att dermed är så farligt. Jag vet icke, hvarför församlingarna i det sydliga Sverige skulle hafva mindre intresse för sina kyrkors byggnad och underhall än i det öfriga Sverige, och vi hafva sett exempel på, att, vid byggandet af kyrkor inom församlingar med mycket klena kyrkokassar, den dervid uppstående bristen måst fyllas genom bidrag, utgående enligt de allmänt gällande grunderna för kyrkobyggnadsskyldigheten, och församlingarna hafva ganska villigt atagit sig detta onus. I fråga om de patronella pastoraten, komme nog ordnandet af denna sak att möta större svarigheter, men jag tror, att, om patroni erbjudas befrielse från kyrkornas byggande och underhall mot det de afsäga sig de dertill afsedda inkomsterna, ganska många skola med nöje ingå på en sådan öfverenskommelse, ty såsom affär betraktad är sakernas nuvarande ordning för åtskilliga ej vidare fördelaktig. Jag tror, att det i allmänhet skulle lyckas mycket bra att få sadana öfverenskommelser till stand, och skulle någon patronus icke derpå vilja ingå, får väl ersättning gifvas efter samma grunder, som i fråga om kyrkors byggnad och underhall finnes i lag föreskrifvet, hvarom äfven skatteregleringskomitén afgifvit ett otryckt förslag. Att i detta fall öfverflytta byggnads- och underhallsskyldigheten från dem, den för närvarande aligger, så att den från i mantal satt jord komme att öfvergå äfven till andra skattetitlar, är precis detsamma, som man i fråga om vissa andra onera redan genomfört. Så är fallet med tingshusbyggnad, som förut ålegat i mantal satt jord, men numera tillhör äfven andra beskattningsföremål, dock så, att jordbruksfastigheter bidra i något större proportion än andra beskattningsföremål. Detta är således ett ytterligare steg i riktning, att beskattningen i hela riket blir likartad, att undantagsförhållandena i de södra

provinserna upphävas, samt att lagen tillämpas lika öfver allt. Då jag således anser detta förslag komma att lända till borttagande af gamla oegentligheter, som ännu förefinnas, och öofverstigliga hinder icke möta för dess genomförande, anhåller jag att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Om afskrifning af kyrkotionden.

(Forts.)

Herr Reuterswärd: Jag ber om ursäkt, att jag icke kan instämma med herr Tornerhjelm, utan ställer mig helt och hållet på den förste talarens i ämnet ståndpunkt. För min del kan jag alldeles icke i det föreliggande förslaget se en nödvändig konsekvens af grundskatternas afskrifning eller finna, att denna bör draga med sig en afskrifning af skatter, som äro att hänföra till kommunalnatur. Så vidt jag vet, användes kyrkotionden hufvudsakligen till kyrkors byggande och reparation, för hvilka ändamål man i andra kommuner får tillskjuta anslag, och skulle denna kyrkotionde afskrifvas, så fordrar konsekvensen mahända, att man får ställa snart sagdt hela vår beskattning på afskrifning. Vi böra tänka på det stora statsändamål, som var förenadt med grundskatternas afskrifning; det var det enda möjliga sättet att få vårt försvar ordnad på ett tidsenligt sätt. Vid den afskrifning, som är ifrågasatt, gäller det icke att vinna någon förmån, som till ersättning skulle tillfalla staten, utan det blir, såsom redan är sagdt, en skänk till dem, som nu äro skyldige att utgöra kyrkotionden, men då jag för min del icke vill vara med om dylika presenter, tillåter jag mig att, liksom den första talaren, yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr Anderson, F. Albert: Såsom den andre talaren i ordningen yttrade, utgår kyrkotionden i Skåne dels till statsändamål och dels till församlingarnas egna behof. Hvad som utgår till statsändamål utgör omkring 54,000 kronor om året. En del af denna tionde är anslagen till Lunds universitet, och förhållandet med densamma är således alldeles lika som med den till staten ingående kronotionden. Då man beslutit afskrifning af grundskatterna, kronotionde deri inbegripen, ligger det därför ganska nära till hands, att den kyrkotionde, som utgöres till statsändamål, äfven afskrifves. Men om en sådan afskrifning verkställes, skulle fördel derigenom beredas endast vissa hemman, nemligen dem, som hafva att utgöra denna tionde; de andra hemman skulle ingen fördel derigenom vinna, och frågan stode fortfarande olöst. Den öfriga delen af kronotionden, som församlingarna sjelfva använda för sina kyrkobyggnader, eller hvilka patronatsinnehafvarne åtnjuta mot skyldighet att underhålla kyrkan, uppgår till omkring 195,000 kronor om året. I Skåne och Halland utgår den efter markegångspris och löses i Blekinge och Bohuslän med ett visst lågt kontant belopp. Fördelad på så många församlingar, som finnas i dessa provinser, är åtminstone i flertalet fall kyrkotionden för hvarje församling föga betydande. Jag känner icke så noga till förhållandena, men skulle tro, att den i många fall knappast är till-

Om afskrifning af kyrkotionden.

(Forts.)

räcklig för kyrkans underhåll. Man har, på sätt den förste högt ärade talaren nämnde, genom lag 1885 fastställt nya bestämmelser i afseende på byggnad och underhåll af kyrka, och man vidtog dervid förändringar i sådan rigtning, att dels de, som förut icke voro skyldige att deltaga i kyrkobyggnad och underhåll af kyrka, fingo sig detta ålagdt och dels de, som förut dermed voro hårdast betungade, fingo lindring, och jag kan icke se, hvarför man icke skulle kunna i de sydliga provinserna lösa frågan om kyrkotionden i öfverensstämmelse med de grundsatser, som gjorde sig gällande vid antagandet af 1885 års lag. Då uppstår fråga om den rätt, som i afseende på kyrkotionden tillkommer patronatsinnehafvare mot skyldighet för dem att underhålla kyrka, och i det fallet kan naturligtvis icke afskrifning ske, utan att öfverenskommelse förut är träffad med innehafvare af patronatsrätt. Jag är öfvertygad om, att en reform här är lämplig, men jag tror också, att den bör ske med mycken varsamhet, och särskildt, hvad den tionde angår, som icke användes för statsändamål, genomföras under vida längre tidrymd än den, som af Riksdagen nyligen blifvit bestämd för grundskatternas afskrifning. Det har redan gjorts en framställning till Kongl. Maj:t angående reglering af kyrkotionden, och jag vet, att man infortrat utlåtanden från hvarenda församling i Skåne och Halland i ämnet. Man har således redan ett mycket stort material för frågans utredande och lösning, dock kan det hända, att ytterligare upplysningar behöfva infördras. Emellertid har statsutskottet enligt min uppfattning varit mycket försigtigt vid affattandet af sitt förslag, i det utskottet endast hemställer, att Riksdagen måtte begära, att Kongl. Maj:t täcktes efter föregången utredning till Riksdagen inkomma med förslag angående *sättet och vilkoren* för afskrifning af den å viss jord inom Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän utgående kyrkotionden, och då jag icke kan se något ondt i en sådan framställning, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr Ekenman: En talare, som helt nyligen hade ordet, yttrade, att föreliggande fråga egentligen vore en lokalfråga och hufvudsakligen berörde ett visst provinsintresse. Jag vågar i det afseendet erinra att, när de s. k. stora frågorna afgjordes vid den urtima riksdagen, mycket behandlades, om hvilket man kunde säga, att det hade en viss lokal anstrykning utan att man ansåg det hinderligt för pröfningen. Emellertid vore det väl underligt, och nog skulle det taga sig egendomligt ut, om, sedan vid den urtima riksdagen, då den stora försvarfrågan lyckligen afgjorts och i sammanhang dermed grundskatterna afskrefvos, vi icke äfven skulle afskrifva den skatt, som nu är i fråga och som är likstald med de sålunda redan afskrifna grundskatterna. Hvarför afskrifningen icke skedde vid den urtima riksdagen, berödde derpå, att vid behandlingen af grundskatteafskrifningen någon särskild kongl. proposition rörande afskrifning af kyrkotionden icke förelåg, och det påtagligen därför, att saken icke var utredd. Som utredning icke

kunde då åstadkommas utan att uppehålla de öfriga ärendenas behandling, fann man lämpligt att låta med saken anstå. Jag ber därför, att man måtte taga frågan för hvad den är, nemligen en konsekvens af det beslut, som fattades i fråga om grundskatterna vid den urtima riksdagen. Det skulle väl ej vara lämpligt, att man nu undandroge sig denna konsekvens.

Om afskrifning af kyrkotionden.
(Forts.)

På grund af hvad jag haft äran anföra, yrkar jag bifall till det föreliggande förslaget.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen i enlighet med derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt och vidare på afslag derå, samt förklarade sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 57, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 55.
Nej — 49.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 14 och 15 i denna månad bordlagda memorial n:o 17, angående kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa delar af punkten 2 i utskottets betänkande n:o 3, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition n:o 2 med förslag till ny förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda memorial hemställt.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets den 14 och 15 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 10, i anledning af motion angående utsträckning af tiden för återbetalning af s. k. af-

betalningslån och om ändrad lydelse af § 32 i reglementet för riksbanken, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

*Ifrågasatt
lagbestämmelse
om kyrkovär-
dars väljande
för viss tid.*

Föredrogs å nyo lagutskottets den 14 och 15 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 35, i anledning af väckt motion angående kyrkovärdars tillsättande för viss tid.

Herr Billing: Nyss hade jag det obehaget att uppträda mot ett enhälligt statsutskott; jag har nu obehaget att anse mig böra uppträda mot ett enhälligt lagutskott.

Den här föredragna frågan kan naturligtvis icke sägas vara af synnerligen stor vikt, men för den, som är inne i förhållandena, saknar den dock icke betydelse. Liksom lagutskottet vet jag väl, att i åtskilliga församlingar redan nu kyrkovärdarne ställts på omval, men också att i det öfvervägande flertalet af församlingar nämnda kommunala uppdrag utföres utan att göras beroende af omval. Jag är öfvertygad, att den sistnämnda ordningen vid val af kyrkovärdar är den med lagen rätteligen öfverensstämmande. Nu föreslår lagutskottet, att kyrkovärdar skola liksom öfriga ledamöter i kyrkorådet utses för en tid af fyra år, och motionären anför till stöd för sitt yrkande härom egentligen blott det enda skälet, att kyrkovärdarne, då de nu icke få omväljas, kunna åldras i tjensten och möjligen blifva längre kvar än rådligt vore och längre än krafterna räckte till för dem. Jag vill icke bestrida, att i enstaka undantagsfall sådant kan inträffa, men jag påstår derjemte alldeles bestämdt, att sådana fall äro undantagsfall, så vida man icke frågar dem till råds, som vilja blifva dessa gamla kyrkovärdars efterträdare. Lagutskottet har understrukt detta motionärens enda skäl genom att särskildt påpeka, att det vore betänkligt att hafva qvar dessa gamla kyrkovärdar så länge, derför att de också hade att öfvervaka kyrkoräkenskapernas förande.

Med kyrkans räkenskaper förhåller det sig enligt gällande författningar så, att de omhänderhafvas af hela kyrkorådet. Räkenskaperna skola föras under uppsigt af kyrkostämmans ordförande och granskas af revisorer och af kyrkostämman. När nu dertill kommer, att räkenskaperna äro af det mest enkla slag, synes det, som om det icke skulle vara någon risk för att dessa räkenskaper skulle blifva förda på ett sätt, som icke vore önskligt, för den händelse en eller flera af kyrkovärdarne skulle vara gamla män. Det synes mig derför, som om det anförda skälet hade så godt som alldeles ingen betydelse.

Kyrkorådet har dessutom en helt annan uppgift än att föra kyrkans räkenskaper. Enligt gällande författningar har kyrkorådet att öfvervaka religionens och sedlighetens vård inom församlingen, och i detta uppdrag ingå många, ganska allvarliga och grannliga saker. Då är frågan, huruvida denna kyrkorådets förnämsta uppgift kan lida deraf, att kyrkovärdarne icke omväljas

hvert 4:de år, eller att de understundom komma till något hög ålder. Jag ber då att få säga, att jag icke tror, att en ledamot blir mindre duglig till att utföra detta stycke i kyrkorådets uppgift, därför att han åldras, utan att fast hellre det att hafva några stadiga gamla ledamöter i kyrkorådet gifver åt kyrkorådet i denna dess uppgift det mest värderika stöd. Här finnes förmodligen ingen i denna kammare, som har så stor bekantskap med kyrkovårdar som jag. Jag har sett dem inom tre stift i en stor massa församlingar, och jag tvekar icke att säga, att om man ville bland landets befolkning utse de allra yppersta representanterna för vår allmoge, skulle man taga fram landets kyrkovårdar. Men att de verkligen hafva denna förtjenst, och att de verkligen äro presternas i allmänhet bästa stöd i deras verksamhet som kyrkorådets ordförande, det beror väsentligen derpå, att de åldras i tjensten, att de lära känna församlingens angelägenheter genom långvarig tjänstgöring i de minsta detaljer, att de äro bekanta med församlingens enskilda medlemmar o. s. v. Säkert är, att kyrkovårdarne äro presternas bästa stöd i deras verksamhet som ordförande i kyrkostämman och kyrkorådet, och att de detta äro, beror i icke oväsentlig mån på den sjelfständiga ställning, som de hafva, i det att de icke äro underkastade omval. Jag tror icke, att det i allmänhet är önskvärdt, annat än när det är nödvändigt, att de, som hafva en tienst, äro underkastade omval hvert 4:e år, och särskildt är det icke önskvärdt nu för tiden, då lusten att få kommunala uppdrag börjar vara ganska liflig, och sträfvan naturligtvis finnes hos åtskilliga unge att få mota ut de gamle. Skälen för upphäfvande af nu gällande ordning äro verkligen icke starka, men skälen för bevarande af den nuvarande ordningen behöfva icke vara starka. Som jag tror, att det finnes ganska stora och starka skäl för bibehållande af den nuvarande ordningen, anhåller jag om afslag å utskottets betänkande.

Herr Claëson: För min del har jag icke heller några starka skäl att anföra för kyrkovårdarnes omval, då jag icke eger personlig erfarenhet af någon olägenhet utaf det nuvarande förhållandet. I den församling, som jag tillhör, hafva kyrkovårdarne innehåft sina befattningar omkring 20 år utan att klagan deröfver försports. När emellertid öfriga förtroendemän inom kommunerna väljas på viss tid, synes konsekvensen fordra, att så blir förhållandet äfven med kyrkovårdarne. Härtill föreligger dessutom ett särskildt skäl deri, att i många församlingar den nuvarande lagstiftningen uppfattats så, att hvad som gäller rörande omval af ledamöterna i kyrkorådet äfven skulle gälla i fråga om kyrkovårdarne såsom sjelfskrifna ledamöter i kyrkorådet, och att genom den föreslagna lagändringen således äfven skulle vinnas enhet och klarhet i detta afseende. Hvad skada förändringen skulle kunna medföra, har jag för min del mycket svårt att inse, så framt man ej hyser misstroende mot valsystemet i allmänhet. När nu detta system af omval antagits på alla andra områden, är det svårt att

*Ifrågasatt
lagbestämmelse
om kyrkovårdarnes
väljande
för viss tid.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
lagbestämme-
lse
om kyrkovär-
dars väljande
för viss tid.*

(Forts.)

kunna säga, att kyrkovärddarne skola der vara inamovibla, att endast dessa kommunala tjänstemän icke må ombytas. Inom den stora församling, som jag tillhör, finnes det godt om personer, som passa till kyrkovärddar och nämndemän, men jag har vid val af nämndemän aldrig sett ärelystnaden spela någon otillbörlig roll, utan vid dessa val har man i allmänhet haft tillfredsställelsen, att de skett efter objektiva grunder. Jag är ock fullkomligt öfvertygad, att man i de flesta socknar icke skall vara benägen att efter 4 år välja nya kyrkovärddar, så vida de förutvarande visat sig lämpliga. Dessa befattningar äro ju hvarken så lukrativa eller så höga äreställen, att man har skäl att befara, det egennyttia och afundsjuka skola vid omvalen komma att spela någon roll. Då någon fara således ej förefinnes att bifalla lagutskottets hemställan och den deri förordade lagen går i den riktning, som lagstiftningen följt under de senare åren, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr Reuterswärd: Den sist ärade talaren tillkännagaf, att han icke hade några bättre skäl för bifall än de utskottet anfört, och det höll han verkligen ord med, ty han sade väl, att det icke var någon fara att antaga förslaget, men någon öfvervägande fördel deraf kunde han icke påpeka. Då hemställer jag: är det skäl, derför att det kastas fram en motion om förändring i den ena eller andra riktningen, att Riksdagen strax skall vara med derpå? Annars heter det, att man är stockkonservativ och icke vill följa med sin tid. Jag undrar hvad följden skulle blifva, om man stälde våra tjänstemän på omval. En annan gång kommer man och säger, att alla våra tjänstemän till och med domarena skola omväljas hvart fjerde eller femte år.

Hvad är det, som man egentligen vill? Jo, mine herrar, man vill nu ställa till samma valtrassel, likadana valmanövrer och agitationer som vid val i allmänhet och riksdagsmannaval i synnerhet, och då jag icke kan se den ringaste fördel af den föreslagna förändringen, tillåter jag mig yrka afslag.

Friherre Barnekow: Om jag icke misstager mig, står det i förordningen om kyrkoråd och skolråd, att deras ledamöter skola väljas för en tid af 4 år. Höra icke kyrkovärddarne till kyrkorådet? Kan då tvifvel uppstå, huruvida de böra omväljas eller icke? För min del tillhör jag en församling, der kyrkovärddarne omväljas, hvilket jag för öfrigt tror är en tidsenlig förändring, som vi icke böra motsätta oss.

Af hvad den siste talaren yttrade föreföll det som han gerna skulle se, att alla slags tjänstemän, till och med riksdagsmän, valdes på listtid, men jag hemställer, huruvida sådant vore lämpligt. Jag tror, att det är nödvändigt, att vi få klart för oss hvad som verkligen är lag i detta afseende, och för att få klarhet häruti, hemställer jag om bifall till utskottets förslag.

Herr Lundin: Jag har visserligen icke reserverat mig mot utskottets hemställan, men jag anser föreliggande fråga vara af den art, att den i sitt nuvarande tillstånd icke påkallar någon förändring. Jag har alltid hört, att presterskapet ansett sig hafva ett viktigt stöd i kyrkovårdarne, och det skulle mycket förvåna mig, om tiderna nu förändrats så, att domarena icke skulle anse sig hafva något stöd af nämndemännen. Förr var åtminstone den tanken allmänt gällande, att nämndemännen voro ett stöd för domarena. Det finnes en hel mängd ömmande frågor, som presterskapet har att afgöra, och hvari de hafva hjälp och biträde af kyrkovårdarne, men det är just dessa gamla och praktiska kyrkovårdar, som känna förhållandena inom den församling, som de tillhöra, synnerligast ömtåliga familjeförhållanden, som skola af presterskapet varnas i kyrkorådet och i dess närvaro.

*Ifrågasatt
lagbestämmelse
om kyrkovård-
ares väljande
för viss tid.
(Forts.)*

Jag yrkar afslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jemlikt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt och vidare på afslag derå, samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvårdad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 35, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 44;
Nej — 49.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 14 och 15 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 36, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande prestval, biföll kammaren utskottets i detta utlåtande gjorda hemställan.

Om ändringar i förordningen ang. försäljning af vin, maltdrycker m. m. Föredrogs å nyo lagutskottets den 14 och 15 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändringar i förordningen angående försäljning af vin, maltdrycker m. m.

Herr Annerstedt: För två år sedan beslöt Första Kammaren på hemställan af sitt tillfälliga utskott, att en motion af samma innehåll som den nu föreliggande kongl. propositionen icke måtte föranleda någon skrifvelse i det syfte, att de bestämmelser, hvilka nu innehållas i den kongl. propositionen, skulle blifva införda; och då Riksdagen sistlidet är fattade beslut i motsatt riktning, gjorde den detta under förutsättning, att en gräns mellan svagdricka och öl skulle kunna uppställas. Då nu den utredning, som blifvit i den kongl. propositionen framlagd, gifver vid handen, att en sådan gräns, hvilken skulle vara praktiskt genomförbar vid försäljningsställena, svärligen låter sig genomföras, synes mig konsekvensen af kammarens föregående beslut böra leda dertill, att nu i svaret på den kongl. propositionen uttalas, att, då denna gräns icke kan uppdragas, de skärpningar i fråga om försäljning af maltdrycker, som den kongl. propositionen innehåller, icke böra vidtagas.

Det hufvudsakligaste skäl, som åberopas till stöd för de bestämmelser, som i den kongl. propositionen omförmålas, är det, att den nuvarande lagstiftningen icke skulle vara tillräcklig för att stäfja de missbruk vid ölförsäljningen, som här och hvar ega rum. Men detta påstående synes mig icke vara berättigadt, då redan efter gällande lagstiftning Konungens befallningshafvande har fullkomligt fria händer att, der på landsbygden ordningar förekomma, förbjuda försäljningen. Med en sådan bestämmelse synes det icke kunna möta någon svårighet för Konungens befallningshafvande att, der så erfordras, uppehålla ordningen.

Det har visserligen sagts, att det skulle möta svårighet att i detta afseende åstadkomma bevisning, men ett sådant påstående tror jag icke vara öfverensstämmande med verkliga förhållandet, ty få omständigheter, i fråga om hvilka under en rättgång kan förekomma nödvändigheten att förete bevisning, äro i följd af förhållandenas egen natur så lätta att ådagalägga som den, att oordning vid ett försäljningsställe förekommit.

På dessa skäl vågar jag vördsamt hemställa, att kammaren i stället för den skrifvelse, som utskottet föreslagit, måtte besluta, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anmäla, att, då af den utredning, som blifvit i frågan verkställd, framgår, att en gräns mellan svagdricka och andra maltdrycker med afseende å vilkoren för försäljning synes svärligen kunna bestämmas, de ifråga-

satta villkoren för rättigheten att försälja maltdrycker för afhemtning till mindre belopp än 10 liter synas Riksdagen icke böra föreskrifvas.

Om ändringar i förordningen ang. försäljning af vin, maltdrycker m. m.

(Forts.)

Herr Claëson: I motsats till den föregående ärade talaren tror jag, att Riksdagen har all anledning att vara regeringen tacksam för det förslag, som regeringen är betänkt på att göra till lag. Hvad är det nemligen, som vinnes genom detta förslag? Jo, det är, att i verkligheten göres skilnad mellan försäljning till afhemtning och utskänkning af öl, och detta är icke något nytt utan har från början varit åsyftadt. Den nuvarande lagstiftningen har sökt nå detta mål på annat sätt, nemligen genom förbud för den, som köper öl, att dricka ur det på säljarens område, men detta område är ibland ej större än häriifrån till protokollsförarnas bord. Det har därför visat sig i praktiken, att denna välment bestämelse har haft lika stort gagn för det åsyftade ändamålet, som den medicinska fakulteten vill tillerkänna det s. k. hvita plåstret i medicinens tjänst, det har hvarken gjort till eller från. Det är visserligen sant, att bestämmelsen, att icke mindre quantitet än 10 liter får försäljas, icke kan utgöra någon fullständig dam mot missbruket, men jag tror, att missbruket i ofantligt många fall kommer att stärfjas. Jag skulle möjligen kunna tro, att dessa missbruk, som jag i många år sett i min ort, vore en egenhet för denna ort, om icke från nästan alla orter i landet samma klagomål framburits i båda kamrarna. Jag tror därför, att det vore mycket godt, om denna inskränkning komme till stånd.

Det är visserligen illa, att en skilnad i denna lag ej kan göras mellan svagdricka och öl, men det betyder ganska litet, ty 10 liter svagdricka kosta så obetydligt och åtgå så snart i en arbetarefamilj, att man sannerligen icke för den skull bör skjuta ifrån sig en god lagstiftning.

På dessa grunder ber jag att få yrka bifall till utskottets betänkande.

Herr Rudebeck: Den förste ärade talaren yttrade, att nuvarande bestämmelser i fråga om ölhandeln skulle vara fullt tillräckliga att förekomma de missbruk, som så ofta öfverklagats. Jag vågar emot detta yttrande påstå, att jag varit i tillfälle bedöma, hurusom dessa bestämmelser, långt ifrån att vara tillfredsställande, tvärt om äro högst otillräckliga, och det är säkert, att äfven med de bästa bemödanden lyckas det högst sällan kommunalnämnderna att stäfja oskicket vid ölhandeln.

Det har vidare påståtts, att det icke skulle vara svårt att åstadkomma bevisning om oordningarne, som förekomma, der öl försäljes till afhemtning, men då man varit i tillfälle att se hvilka stora besvär och svårigheter, som mött för dylik bevisnings åstadkommande, samt huru denna bevisning sedan af Konungens befallningshafvande och Kongl. Maj:t ansetts ofullständig, när man sett detta, då får man ock den fasta öfvertygelsen, att de nuvarande

*Om ändringar
i förordningen
ang. försälj-
ning af vin,
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

bestämmelserna ingalunda förmå att fylla sin uppgift. Det torde numera näppeligen kunna bestridas, att klagomålen öfver dessa ölkrogar på landet äro fullkomligt berättigade. Dessa klagomål hafva framkommit ifrån så många särskilda håll, att det icke vidare kan sägas, att det blott är enstaka förhållanden här eller der, som vålla klagan.

Den, som bor på landet och under en lång tid följt förhållandena derstädes med uppmärksamhet och intresse, kan, påstår jag, omöjligen frigöra sig från den uppfattningen, att här föreligger vid ölhandelns utöfvande ett oskick, som icke är tillbörligt eller kan tillätas, och som därför ej längre bör få fortfara.

Har man den öfvertygelsen, att talet om detta oskick är oberättigadt, då kan jag förstå, att man icke vill göra något, men har man verkligen den tron, att klagomålen äro åtminstone i någon mån berättigade, då förstår jag deremot icke, huru man kan värja sig dermed, att det är väl bestäldt som det nu är, och påstå, att ordning kan åstadkommas utan ändrade lagbestämmelser, då det faktiskt visat sig, gång efter annan, att så icke låter sig göra. Det synes mig vara ögonskenligt, att icke detta tillstånd längre kan godkännas.

Då genom det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget en vinst står att erhålla och ett korrektiv mot missbruket åstadkommes, synes det mig vara högst betänkligt, om Riksdagen nu skulle afslå detta Kongl. Maj:ts förslag.

Man har, bland många skäl mot förslaget, äfven talat om, att det skulle medföra olägenheter för dem, som vilja skaffa sig öl för lofligt ändamål, att nödgas köpa en så stor myckenhet som 10 liter på en gång. Men jag hemställer, om detta hinder i den enskildes bekvämlighet verkligen bör hafva någon betydelse, när man sträfvar till ett så viktigt mål som det, hvilket utgör syftet för Riksdagens framställning förut i detta ämne och Kongl. Maj:ts nu framlagda förslag. Det synes mig, som det skälet icke ens bör åberopas, än mindre tillerkännas något vitsord.

Så har man vidare talat om, att en annan olägenhet skulle ligga deruti, att icke svagdricka undantages ifrån öl. Jag medgifver, att detta kan synas vara något olägligt, men på samma gång tror jag, att förhållandena på många orter äro sådana som förhållandena i min ort, eller att vid ölhandeln å landet ytterst sällan, knappast någonsin, förekommer försäljning af svagdricka. Det blir således i verkligheten icke någon olägenhet af den omständigheten, att man icke skiljer mellan försäljningen af dessa båda drycker.

Då, såsom jag haft äran anföra, det, enligt min öfvertygelse, är af högelingen stor vikt, att en sådan lag, som den Kongl. Maj:t nu framlagt, kommer till stånd, och då, enligt min tanke, resultatet och verkningarne deraf skola skönjas till fromma och fördel för vårt folk, ber jag värdsamt, att få yrka bifall till lagutskottets förslag.

Herr Sjöörona: Främjande af nykterhet och lagstiftning för sådant ändamål hör till de frågor, i hvilka alla äro ense om målet och meningsskiljaktigheter endast råda angående rätta medlen att vinna detta mål. För min ringa del har jag, såsom styresman för ett af Seriges största län, alltid sökt, så godt jag kunnat förstå, att främja nykterhetssträfvandena och stäfja allt omätligt bruk af starka drycker, i den mån sådant låtit sig göra med de medel, som stå polismyndigheterna till buds. På det icke någon må tro, att jag är fiende till nykterhetssträfvandet, kan jag nämna, att jag mer än en gång fått mottaga offentliga tacksägelsor för hvad litet jag i det afseendet kunnat uträtta. Här i kammaren har jag emellertid flere gånger sett mig nödsakad att uppträda emot de motioner, som företrädesvis i Andra Kammaren framkommit i detta ämne, och som synts mig gå alltför långt. Detta beror icke på någon inkonsequens från min sida, utan just derpå, att jag hyser afvikande uppfattning med dessa motionärer angående de rätta medlen.

Enligt min tanke skall nykterhet i första rummet främjas på öfvertygelsens väg och genom exemplets magt. Man skall söka få inträngdt i det allmänna medvetandet, att nykterhet är en dygd och att omätligt förtärande af starka drycker, de må nu vara sprit- eller maltdrycker, är en föraktlig last. Detta kan man till stor del vinna derigenom, att vår åklagaremagt och polismyndighet göra sin skyldighet, och att de hafva medel i händerna att fullgöra denna sin skyldighet. Naturligtvis måste all verksamhet i denna riktning stödjas på en förnuftig och ändamålsenlig lagstiftning. Enligt min uppfattning är den lagstiftning, vi nu, efter många års sträfvanden, kommit till, så tillfredsställande, som den efter menliga förhållanden kan vara, ty en lagstiftning i detta ämne bör väl framför allt vara nykter och måttfull. Är den icke detta, utan gör sig skyldig till öfverdrifter, befarar jag, att den allmänna meningen icke kan gifva behörig helgd åt lagen, utan anser den, såsom gående för långt, gerna kunna lemnas å sido. Jag tror, att denna fara, särskildt för nykterheten, är större än den fara, som man genom det nu föreliggande förslaget vill förebygga.

Den näst föregående talaren har, såsom skäl för sitt bifallsyrkande, åberopat, att den bevisning, som åstadkommits, då man velat hafva upphädda eller indragna en handlandes rättigheter att afyttra maltdrycker till försäljning, icke skulle godkännas af Konungens befallningshafvande och af Kongl. Maj:t. Emot detta får jag erinra om detsamma, som jag sagt ett par gånger förut, att jag åtminstone alltid följer den grundsatsen, att, så snart ett bestämdt faktum uppgifves, som tyder på att verkliga oordningar hafva egt rum, eller att oloflig utskänkning främjats genom försäljning till afhemtning, jag aldrig håller på bevisningen, utan godkänner kommunalnämndens beslut att förbjuda en sådan handlande att fortsätta med försäljningen. — Såvidt jag vet, har Kongl. Maj:t godkänt denna uppfattning.

Naturligtvis kan en kommunalnämnd rusa åstad och utfärda förbud under sådana omständigheter, att det icke kan godkännas

*Om ändringar
i förordningen
ang. försäljning
af vin,
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

Om ändringar
i förordningen
ang. försälj-
ning af vin,
maltdrycker
m. m.
(Forts.)

af myndigheterna, men det kan väl icke åberopas såsom skäl, hvarför man skulle börja med en ny lagstiftning i ämnet. Jag har mer än en gång själf haft ett sådant fall, då en kommunalstämma eller nämnd tagit sig för att besluta, att all försäljning af öl inom den kommunen skulle vara förbjuden. Jag hemställer till eder, mine herrar, om verkligen Konungens befallningshafvande kan fastställa ett sådant beslut. Nej, icke ens om det funnes aldrig så god bevisning om att oordningar förekommit, ty ett förbud skall rigtas emot bestämda personer, som äro öfverbevisade om att hafva skött sin försäljning så, att oordningarna derigenom uppkommit.

Hvad nu särskildt det föreliggande förslaget angår, ber jag först få fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att så länge malt-drycker icke äro underkastade någon som helst beskattning, de äro en fullkomligt fri vara, som hvar och en får efter behag köpa och sälja, naturligtvis så snart de icke säljas till förtäring på stället. hvilket ju är en alldeles särskild sak. Det måste därför redan af principiella skäl vara synnerligen betänkligt att underkasta denna varas försäljning till afhemtning några inskränkande bestämmelser, och sådant skall ovilkorligen leda till oegentligheter. Att så är förhållandet kan inhemtas af det föreliggande förslaget.

Man har nemligen funnit, att det icke gerna går an att förbjuda en tillverkare att försälja sin egen vara i mindre myckenhet än 10 liter, och därför innehåller också 1 § 1 mom.: »hvad sålunda stadgats, afser icke försäljning af vin eller maltdrycker till afhemtning från tillverkningsstället.» — Huru skall nu detta tillämpas? Är det meningen, att endast inuti själfva fabriken, der faten ligga, får man sälja en mindre myckenhet än 10 liter, eller är det tillåtet för ett bryggeri att hafva försäljningsställe i huset bredvid fabriken? Får det finnas försäljningsställe i huset bredvid på den ena sidan, så får det väl äfven finnas på den andra sidan, och då skulle ju detta kunna tolkas så, att ett bryggeri finge hafva flera än ett försäljningsställe inom samma kommun. Nu frågar jag: om det är tillåtet för en öltillverkare att i den kommun, der han drifver sin tillverkning, hafva bod, der han säljer öl i mindre mått än 10 liter, hvarför skall det vara brottsligare att han säljer på ett annat ställe, om han i behörig ordning anmält sig att der idka handel med sin vara?

Vidare ber jag, att, såsom vid föregående tillfällen, få erinra, att om en sådan lagstiftning som den nu föreslagna komme till stånd, kan i en kommun, der en eller ett par ytterst långt gående nykterhetsifrare hafva röstöfvervigt, totalt förbjudas all försäljning af maltdrycker, så att den, som behöfver använda sådana drycker, måste resa till en närbelägen stad eller långt bort till en annan socken, der det är tillåtet att köpa dessa varor, såvidt han icke vill köpa så mycket som 10 liter på en gång.

Enligt mitt förmenande, är detta mindre lämpligt, till och med om det vore fråga endast om öl, men ännu mindre lämpligt blir det, då det gäller en nödvändighetsvara för den fattige arbetaren, som svagdricka numera är. Den fattige arbetaren vill

icke köpa ett så stort parti som 10 liter, och gör han det, kan han befara, att det skämmas, innan han hunnit konsumera det,

Jag har förut fästat uppmärksamheten på, att öl och maldrycker äro en fullkomligt fri vara. En sådan lag som denna, skulle emellertid detta oaktadt leda derhän, att om en person vore i tillfälligt behof af maldrycker, och han skulle vilja skaffa sig denna vara ifrån sin granne, han icke af denna sin granne kan få köpa ett par halfbuteljer, utan då skall det ställas till med byte, och han skall lemna igen vid ett annat tillfälle, sedan han hunnit skaffa sig erforderligt förråd. Allt detta skulle naturligtvis leda till trassel och oreda. Och jag hemställer, om det vore för det allmänna rättsmedvetandet tillfredsställande, om en person, som icke har så noga reda på lagen, tjenar sin granne och vän med att låta honom få ett par halfbuteljer öl eller svagdricka, och för att slippa något vidare besvär genast mottager den ringa betalningen, att han då skall vara underkastad bötesansvar derför.

Då Första Kammaren i föl med ringa röstöfvervigt beslöt sig för att bifalla det af Andra Kammaren antagna skrifvelseförslaget, skedde detta under den uttryckliga förutsättning, att en lämplig gränsbestämning skulle göras emellan öl och svagdricka. Denna förutsättning har ju bortfallit, då Kongl. Maj:t ansett en sådan gränsbestämning icke kunna ega rum. Under sådana förhållanden hoppas jag, att kammaren nu icke skall gifva sitt bifall till detta förslag; och då jag för min del anser, att en sådan inskränkning, att man icke får sälja mindre än 10 liter, icke ens bör gälla öl, än mindre maldrycker, tillåter jag mig yrka, att kammaren måtte förklara sig finna, att det nu föreliggande förslaget icke bör förandlea till lagstiftning i ämnet.

Herr statsrådet Groll: Om man genomläser 1885 års författning rörande öl- och vinförsäljning, kan det tyckas, att bestämmelserna deri borde kunna vara fullt tillfredsställande. Men det tydligaste beviset för mig, att så icke är förhållandet, är den omständigheten, att under nästan hvarje riksdag framkomma icke allenast i Första Kammaren, utan än mera i Andra Kammaren, motioner, åsyftande vidare inskränkning i rättigheten att sälja öl och vin. Dessa ständigt återkommande motioner adagalägga för mig, att det maste finnas ett behof, som icke tillfredsställes genom de lagparagrafer, som vi för närvarande hafva. Det tillhör da lagstiftarne att undersöka, i hvad mån dessa paragrafer tarfva en ändring, så att de komma i öfverensstämmelse med de behof, som göra sig gällande.

Förre Riksdagen fattades både i Första och Andra Kammaren det beslut, att till Kongl. Maj:t göra en hemställan om utredning, huruvida det icke kunde uppdragas en gräns emellan vanliga maldrycker och svagare sådana, och att, derest en sådan gräns kunde finnas, de svagare dryckernas försäljning skulle lemnas helt och hållet fri, men deremot bestämmelserna i afseende på de starkare skärpas.

*Om ändringar
i förordningen
ang. försäljning af vin,
maldrycker
m. m.*

(Forts.)

Om ändringar
i förordningen
ang. försälj-
ning af vin,
maltdrycker
m. m.

(Forts.)

Riksdagen har således icke tvekat att gifva ett uttryck för den allmänna meningen i landet derutinnan, att försäljningen af öl borde ställas under strängare bestämmelser. I denna del anser jag, att regeringen har ett fullt klart och tydligt uttalande från Riksdagen, som regeringen icke kunnat underlåta att beakta. Men härvid borde tillses, huruvida, då den gräns, som Riksdagen tänkt sig, icke kunde utfinnas, man på grund deraf skulle lemna Riksdagens åsigt om de starkare maltdryckernas försäljning å sido endast därför, att man icke kunde lemna försäljningen af de svagare maltdryckerna helt och hållet fri. Det berodde naturligtvis på den betydelse för allmänheten, som svagdricksförsäljningen egentligen hade. Vid undersökning häraf har regeringen för sin del icke kunnat finna annat än att, med de bestämmelser som i förvarande förslag för Riksdagen framlagts, man skulle till fullo tillgodose hvad som behöfves äfven i afseende å ordnandet af svagdricksförsäljningen. Ty äfven i afseende å denna bör man enligt min tanke skilja emellan försäljning till afhemtning och utskänkning. Så snart försäljningen afser minst 10 liter, gälla i afseende å densamma de allmänna bestämmelserna rörande försäljning af maltdrycker till afhemtning, men så snart försäljningen understiger denna kvantitet, är varan i de flesta fall afsedd att omedelbart konsumeras, och denna försäljning bör därför, äfven om den blott omfattar svagdricka, stå under strängare kontroller, såsom varande närmast hänförlig till utskänkning.

Under sådana förhållanden trodde jag icke, att förslaget skulle möta någon egentlig tvekan i denna kammare, äfven fastän det måste omfatta jemväl svagdricka. I verkligheten torde förslagets bestämmelser icke komma att föranleda några inskränkningar af större betydelse.

För min del hemställer jag därför, att kammaren måtte understödja det nu framlagda förslaget.

Herr Dickson, Robert: För min del anser jag, i likhet med herrar Annerstedt och Sjöcrona, att den nuvarande lagstiftningen i fråga om försäljning af maltdrycker, rätt handhafd, bör vara tillräcklig. Naturligtvis kan icke någon lagstiftning förekomma, att någon gång oordningar eller fylleri ega rum. Äfven om vi erhöle en lagstiftning, som förbjöde införande, tillverkning och försäljning af alkoholhaltiga drycker, torde det sannolikt förekomma, att personer anträffades berusade. Jag tror därför den nuvarande lagstiftningen vara tillräcklig, och jag anser det här föreslagna sättet vara särdeles olämpligt. Det skulle helt säkert slå ut så, att i en församling en eller två handlande erhöle tillstånd att idka sådan försäljning i mindre mått än 10 liter, och han eller de skulle härigenom få ett slags premium, då han eller de blefve i tillfälle att taga något bättre betalning, men öl komme likasom förut att finnas. Om åter inom församlingen all försäljning till afhemtning af öl i mindre myckenhet än 10 liter skulle förbjudas, skulle detta vara till stor olägenhet för de personer, som endast i

ringa mått i sitt hem använda den maltdryck, som de kunna finna vara för sig fördelaktig. Jag misstänker, att man icke skall förekomma de oordningar, som man vill afvända. Just på afföningsdagarne, då det ännu finnes någon tid qvar af dagen och penningar i kassan, kommer man att inköpa öl, och jag hemställer, om det vore i nykterhetens intresse att föranleda folk att utsträcka sitt inköp till tio liter.

Jag ber att få yrka bifall till herr Annerstedts reservation.

Herr Wieselgren: En föregående talare uttalade den grundsatsen, att i en sådan fråga som denna går man bäst och säkrast till väga, om man låter framstegen ske på öfvertygelsens väg. Det är fullkomligt min uppfattning. Jag tror för min del icke, att det är nyttigt, att lagstiftningen i sedliga frågor går längre fram än den allmänna uppfattningen redan kommit. Men jag vågar i motsats mot den ärade talaren påstå, att den allmänna uppfattningen i denna fråga redan hunnit framom den ståndpunkt, på hvilken lagstiftningen står; och det är på den grund jag kan utan att svika min princip instämma i deras yrkande, som önska bifall till utskottets föreliggande förslag.

Det må väl icke kunna bestridas, att så långvariga sträfvan- den, som i detta fall gjort sig gällande både inom landet och inom Riksdagen, speciellt inom Andra Kammaren, som står dessa förhållanden närmast, måste vitsorda, att den allmänna uppfattningen verkligen är redo för att ett nytt steg tages i denna lagstiftningsfråga. Och jag tror, att man så mycket mindre bör betvifla detta, som nu ifrågavarande steg var förutsatt redan 1885. Det är på uttagande af det steg, som Riksdagen var med om 1885, som lagstiftningen ännu låter oss vänta.

Jag vill derjemte påpeka, att det icke endast är en fråga om nykterhetens befrämjande, som detta lagförslag rör sig om, utan tillika om upprätthållandet af den allmänna ordningen. På sid. 10 i utskottets betänkande, der herr civilministerns referat förekommer af de yttranden, hvilka af en hel del länsstyrelser afgifvits, står det: »samt att med afseende å de för *allmän ordning* och sedlighet menliga följder, en dylik handel kunde medföra, denna klagan (d. v. s. öfver olägenheterna af att kommunerna icke egde något inflytande i fråga om handeln med maltdrycker) icke kunde anses obefogad.» Det gäller således icke ett kraf, som ensamt nykterhetsvännerna framställt, ett kraf om tillvaratagande af blott nykterhetens intressen, utan ett kraf, som jemväl vännerna af allmän ordning framställt; det afser ock, att hvad som kan göras för den allmänna ordningens upprätthållande icke skall uraktlätas.

Åtskilliga inkast hafva gjorts af åtminstone två föregående talare angående följderna af denna lagstiftning.

Jag har aldrig uppträdt i denna fråga utan att erkänna, att allt visst icke blir väl bestådt i och med genomförandet af en lagstiftning sådan som den nu föreslagna: och jag har alltid påpekat, att den sakernas ordning, som man måste anse önskvärd, den torde

Om ändringar
i förordningen
ang. försälj-
ning af vin,
maltdrycker
m. m.
(Forts.)

Om ändringar
i förordningen
ang. försälj-
ning af vin,
maltdrycker
m. m.

(Forts.)

vi få vänta på, tills vi få ölskatt genomförd med deraf följande likartade lagstiftningsförhållanden i afseende å försäljningen af öl, som nu gälla i afseende å försäljningen af bränvin. Jag är således alls icke den, som vill påstå, att inga olägenheter skola uppstå, sedan denna lagstiftningsåtgärd blifvit vidtagen. Men jag påstår, att den innebär ett steg till det bättre, och på den grund, herr talman, ber jag att få förena mig med dem, som yrkat bifall till lagutskottets förslag.

Herr Claëson: Jag har tagit mig friheten att ånyo begära ordet med anledning af ett yttrande, som faldes af en ärad talare på jönköpingsbänken.

Han sade nemligen, att genom antagande af detta förslag skulle ett monopol beredas, och det ansåg han olämpligt. Nej, mina herrar, det blir icke något monopol, men det är för kommunerna ytterst viktigt att, i stället för att ölhandeln nu faktiskt mången gång ligger i händerna på det sämsta folk man kan leta fram i socknen, kommunalnämnden skall hafva något att säga vid handelsrättighetens beviljande och kunna till- eller afstyrka en ansökan. Jag är nemligen af den mening, att den, som handlar med öl för försäljning till afhemtning och sköter sin handel hyggligt och icke gör boden till en ölkrog, gerna må få idka denna rörelse så, att äfven smärre belopp än tio liter säljas. Och det är en stor vinst att man kan hoppas, att sådana personer, för att få sälja äfven smärre belopp, skola vilja förvärfva tillstånd dertill och underställa kommunernas pröfning, om de äro värda att få sådant eller icke.

Vidare sades, att flere kunder slå sig ihop och köpa den större kvantiteten, och då drickes det så mycket mera. Så går det dock sällan till, utan vanligen springer arbetaren in på en stund, som han har ledig, till ölhandlaren och kastar i sig 2, 3 å 4 halfbuteljer öl; men det kan han icke hädanefter göra. Någon gång kan det ersättas genom att flere slå sig ihop; men på tio gånger, som tillfälle förut erbjöds, skulle det nu kanske icke kunna ske mera än en eller två gånger, och det är ju alltid en vinst att det icke kan ske så ofta.

Herr Annerstedt: Mot det yttrandet, att ifrågavarande lagstiftning skulle vara ett steg i den rätta riktningen såväl i nykterhetens som i den allmänna ordningens intresse, anhåller jag endast att få påpeka två omständigheter. Den ena är erfarenheten från vårt grannland Danmark, der, enligt hvad från tillförlitligt håll uppgifvits, sedan ölförsäljningen blifvit underkastad större inskränkningar än förut, bränvinskonsumtionen och dermed förenade olägenheter i betydlig mån tilltagit. Den andra omständigheten är den, att, så länge s. k. »salning» förekommer, torde det vara ytterst tvifvelaktigt, om med den nu ifrågasatta lagstiftningen något verkligen skulle uträttas för att befördra ordningen inom kommunerna. Man får till de nuvarande olägenheterna vid öl-

handeln ytterligare en, som man alltför väl känner till från bränvinsförsäljningen, och det enda korrektiv, som finnes att deremot använda, nemligen efterföljande lagföring, läser i fråga om ölhandeln visa sig fullkomligt vanmäktigt att förhindra ifrågavarande missbruk.

*Om ändringar
i förordningen
ang. försälj-
ning af vin,
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

Herr Ölander: Det är gifvet, att det var ett önskningsmål, att man skulle kunna skilja öl från svagdricka och endast tillämpa de strängare bestämmelserna på ölet. Detta ingick kanske också i Riksdagens förutsättning, då den förra året antog den skrifvelse till Kongl. Maj:t, som ligger till grund för detta förslag. Men vi skola också betänka hvilken stor skillnad det är mellan hvad som då föreslogs och hvad som innehålles i det nu föreliggande förslaget. Då var det fråga om att helt och hållet skilja ölhandeln från annan handel, och detta kunde ju, om det tillämpades på svagdricka, medföra ganska stora olägenheter. Men mig tyckes, som om regeringen, då den icke såg sig kunna i afseende å vilkoren för försäljningen skilja svagdrickat från ölet, gått en särdeles lämplig medelväg. Då den bestämt ett minimum af 10 liter, kan man icke gerna med något skäl påstå, att en dylik bestämmelse på något sätt inverkar hämmande på handeln med svagdricka. Ty mindre kvantitet svagdricka än 10 liter torde väl icke något ordentligt hushåll i vanliga fall behöfva inköpa, och icke lär fara förefinnas, att denna vara köpes till förtäring på stället, ett missbruk som endast torde vara förbehållet handeln med öl. Den ifrågasatta bestämmelsen träffar således icke försäljningen af svagdricka, åtminstone icke på något nämnvärdt sätt, i följd hvaraf den användning, de flesta talare gjort i detta hänseende, icke torde kunna innebära något giltigt skäl att afstyrka det framställda förslaget.

En talare har sagt, att det är endast på öfvertygelsens väg man bör söka befrämja nykterheten. Han uppgaf samtidigt, att han blifvit särskildt firad, därför att han i många afseenden vidtagit åtgärder, hvarigenom nykterheten befordrats. Men jag undrar, om det verkligen endast var med öfvertygelsens hjälp han då befrämjade nykterheten, om det icke tvärtom var verkliga positiva åtgärder, som han med tillämpning af lagens stadganden för sådant ändamål vidtog.

Han påstod vidare, att med de stadganden, som för närvarande finnas enligt hvilka man kan helt och hållet förbjuda en handlande att sälja öl, allt är väl bestäldt.

Härtill ber jag få invända, att dessa stadganden funnits redan länge, och dock hafva öfverallt i skilda delar af landet anspråk framställts på nya inskränkningar. Detta visar tydligen, att dessa stadganden varit och äro otillräckliga. Han motsade sig äfven sjelf, då han nämnde om, huru lätt det är att tillmötesgå en kommuns begäran om inskränkning i rättigheten för handlande att sälja öl; det behöfdes blott, sade han, ett bestämdt faktum, för att Kongl. Maj:ts befallningshafvande skulle gilla och fastställa ett af kommunalnämnden i sådant afseende fattadt beslut. Ja! Men ett

Om ändringar
i förordningen
ang. försälj-
ning af vin,
maltdrycker
m. m.

(Forts.)

bestämmt faktum skall ju bevisas. Icke kan väl Kongl. Maj:ts befallningshafvande gerna fastställa ett beslut af kommunalnämnden, om icke något visst faktum finnes *bevisadt*, som ligger till grund för förbudet, och det är i åstadkommandet af denna bevisning, som svårigheten ligger. Han tillade vidare, att endast om kommunalnämnden kommer fram med ett omoget förslag, kan man icke fastställa det. Hvarför är det omoget? Jo, just därför att intet *bevis* finnes, som styrker nödvändigheten af den begärda inskränkningen; men jag är fullt öfvertygad, att det är få kommunalstyrelser som komma fram med en dylik begäran, om ingen anledning dertill förefinnes.

Jag medger, att åtskilliga svårigheter kunna vara med förslaget förenade särskildt i afseende å försäljning af öl på tillverkningsstället. Men man kan ju uppställa svårigheter öfverallt, och missbruk kunna äfven förekomma, som ligga så nära laglighetens gräns, att de nästan upphöra att vara missbruk. För sådana obetydligheter får man emellertid ej undandraga sig att fullfölja en lagstiftning, som har ett så viktigt ändamål som det nu förevarande. Och det skulle förefalla mig besynnerligt, om Riksdagen nu skulle afvisa ett förslag, som grundar sig på dess eget beslut förra året, ett beslut som äfven Första Kammaren fattade med stor majoritet — och ingalunda med liten sådan, på sätt en talare påstod, ty endast 24 röster voro i denna kammare mot förslaget, under det att de öfriga tillstyrkte den föreslagna skrifvelsen.

På dessa skäl anhåller jag, att kammaren måtte understödja det nu föreliggande förslaget och bifalla lagutskottets hemställan.

Grefve Lagerbjelke: Man har sagt, att den nuvarande lagstiftningen i det ämne, som här är föremål för öfverläggning, skulle vara tillräcklig att stäffa missbruken. Jag anhåller därför att få berätta något, som för icke länge sedan tilldrog sig.

Det var en herre, som sålde öl och svagdricka, icke till förhäring på stället, utan till afhemtning, men för att skaffa sig större förtjenst vidtalade han i hemlighet en granne att på dennes mark strax bredvid bygga en mycket trefflig löfsal med bänkar och stolar. Sedermera gick folk och köpte öl hos ölhandlaren, hvarefter de gingo snedt öfver vägen och satte sig att sjunga och skoja i löfsalen. Den som sålde ölet rädde naturligtvis icke för hvart de togo vägen, och lika litet rädde hans granne för att de satte sig i hans löfsal. Jag hemställer, om den nuvarande lagstiftningen är tillräcklig att stäffa sådant.

Herr Sjöcrona: En talare har vändt sig mot mitt yttrande, att, så snart ett bestämmt faktum fans uppgifvet, som utgjorde kriterium på att ordningar egde rum eller att försäljningen bedrefs på sådant sätt, att den kunde anses liktydig med oloflig utskänkning, kunde myndigheterna förbjuda en sådan försäljning till afhemtning, ty ett sådant faktum, yttrade han, skall bevisas, och full bevisning är svår att åstadkomma. Ja, mine herrar, det be-

ror på hvad man i detta fall menar med bevis. För min del följer jag den grundsatsen, att, då en kommunalnämnd uppgifver ett sådant faktum, tillerkänner jag kommunalnämnden i det afseendet vitsord och fordrar intet bevis i sådana mål. Kongl. Maj:ts befallningshafvande brukar icke höra vittnen i sådana fall, utan har full magt att tillerkänna kommunalnämnden vitsord, och följer man den grundsatsen, tror jag verkligen att man mycket väl kan stäffa alla sådana oordningar, och särskildt tror jag det vara förhållandet i det fall, som nyss anfördes af en mycket högt aktad ledamot af kammaren. Vore nemligen Kongl. Maj:ts befallningshafvande fullt öfvertygad om att den ölförsäljare, han talade om. träffat aftal med grannen, att denne skulle tillhandahålla en löfsal för förtäringen och detta fans gifva anledning till stoj och oväsen, skulle jag icke tveka att fastställa kommunalnämndens beslut om förbud.

*Om ändringar
i förordningen
ang. försälj-
ning af vin,
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

Medan jag har ordet, skall jag bedja att med afseende å hvad som yttrats om att skapa monopol inom församlingarne få fästa uppmärksamheten på, att sådant mycket väl kan hända, om vi stifta en sådan lag som denna; ty då har kommunen i sin hand att tillerkänna en enda handlande rättigheten att försälja malt-drycker till afhemtning, och det blir en lönande affär, det veta vi alla. Vi veta ju t. ex., att det finnes flere gästgifverier, der man erbjuder sig att göra skjutsen för intet, blott för ölförsäljningens skull. Och har man kommit derhän, att det i en stor kommun är en enda handlande, som får sälja öl, så är steget icke långt till, att det blir med ölförsäljningen som med bränvinsförsäljningen, att den som önskar få denna rättighet får betala något visst belopp till kommunen för att erhålla den, och då kan det hända, att kommunens uppmärksamhet på sättet att drifva en sådan försäljning icke blir så skarp, som den annars borde vara.

Jag har framställt ett särskildt yrkande, men som detta i sjelfva verket går ut på detsamma som herr Annerstedts, skall jag, för att icke besvara kammaren med att besvara proposition å mitt yrkande, gerna afstå derifrån och biträda herr Annerstedts förslag.

Herr Larsson, Liss Olof: Det ser nästan ut, som om några skulle hafva ångrat sig sedan i fjol och som om man tyckte, att man kanske då tog ett för stort steg, då man i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhöll om det förslag, som nu föreligger, eftersom man nu vill afslå det.

Så vidt jag vet och jag tror, att man skall kunna vitsorda sanningen deraf, framkallade det beslut, Första Kammaren i fjol fattade, då kammaren för sin del beslöt en skrifvelse till Kongl. Maj:t i detta ämne, hvilket så många gånger förevarit till öfverläggning, en allmän glädje inom landet. Atminstone i min hemtrakt vet jag, att det framkallade icke endast glädje utan mycken glädje öfver att man äntligen vunnit en seger på nykterhetens område genom den skrifvelse, som då beslöts; och man antog äfven, att Kongl. Maj:t skulle bifalla hvad Riksdagen sålunda begärt.

Om ändringar
i förordningen
ang. försälj-
ning af vin,
maltdrycker
m. m.
(Forts.)

Man säger nu att, ifall oordningar och ofog under nuvarande förhållanden uppstå, så kan man bota detta genom att förbjuda försäljningen och stämma ölförsäljarne, och på det sättet kan man komma till rätta med dessa oordningar. Men vore det då icke bättre, om man kunde få lagen ändrad så, att man helt enkelt kunde förekomma oordningar, i stället för att hafva en lag, som genom sin bristfällighet först gifver anledning till oordningar, hvilka man sedermera får försöka att på laglig väg stäffa.

För min del yrkar jag på det varmaste bifall till hvad lagutskottet föreslagit eller »att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anmäler, att Riksdagen vid ifrågavarande förslag icke har något att erinra». Och jag är viss om, att det skulle göra ett ytterst nedslående intryck i landet, om man skulle finna, att Riksdagen nu återtog hvad den i fjol anhöll om hos Kongl. Maj:t, ty i fråga om dessa 10 liter till afhemtning fans då ingen tvekan. Efter så många myndigheters hörande och sedan Kongl. Maj:t kommit till Riksdagen med ett sådant förslag, skulle det se bra besynnerligt ut, och nykterhetens vänner skulle hafva svårt att fatta de skäl, som förelegat för en sådan åtgärd af Första Kamraren. Vi böra dock märka, att alla dessa nykterhetssträfvanden, som göras i landet, äro en sak, som är till stort gagn för fosterlandet, och då bör man också skänka den åtminstone så mycket erkännande och så mycken hjälp, som ligger i det af Kongl. Maj:t nu framställda förslaget. Jag yrkar bifall till lagutskottets hemställan.

Herr Stråle: Sistlidne riksdags skrifvelse omfattade två frågor; den ena rörde möjligheten att beträffande villkoren för försäljning särskilja svagdricka från andra maltdrycker, den andra afsåg att handel med öl ej skulle få ega rum tillsammans med annan handel. Hvad den sistnämnda frågan beträffar, skulle jag, om jag icke varit af sjukdom hindrad att närvara i kammaren, hafva på det allvarsammaste bestridt lämpligheten af det beslut, som i detta hänseende fattades. Frågan synes emellertid, åtminstone för det närvarande, vara förfallen.

Hvad angår ölhandeln i en vanlig handelsbod, torde det vara uppenbart, att de oupphörliga önsknigar, som framstälts i motioner och på annat sätt, visa, att någon förändring i gällande bestämmelser måste ega rum. Visserligen måste jag medgifva, att den förändring i afseende å ölförsäljningen, som nu föreslagits, kan medföra en eller annan olägenhet, men fördelarne deraf synas mig vara mycket öfvervägande, och förslaget går en medelväg. Äfven jag känner från min föregående embets tid svårigheten att understundom kunna stäffa oskick vid ölförsäljning i handelsbodar, och jag betviflar icke, att dylika fall, som den ärade talaren på södermanlandsbanken anförde, inträffa litet emellanåt. Men blir det lag, som nu är ifrågasatt, förmodar jag, att de allra flesta anledningar till missnöje med ölhandeln i handelsbodar på landet skola upphöra. För min del beder jag att få yrka bifall till lagutskottets betänkande.

Herr Ölander: Jag ber om ursäkt, att jag å nyo tager kam-marens tid i anspråk, men jag har ett par ord att tillägga till hvad den ärade talaren på södermanlandsbänken anförde angående det sätt, hvarpå ölförsäljning till afhemtning missbrukas till utskänkning. Han nämnde, att ölförsäljare erhållit tillåtelse att begagna en löfsal på sin grannes mark och der bedrifvit utskänknin-gen. Att kringgå rättigheten att sälja öl till afhemtning för att göra den till en maskerad utskänkning är redan en så allmänt och länge iakttagen praxis, och de sätt, på hvilka man härvid går tillväga, äro så mångfaldiga, att det blefve svårt att uppräknadem alla. Men det farligaste och äfven det vanligaste sättet är, att det å försäljningsstället inköpta ölet utdrickes utanför boden på den der förbi löpande landsvägen, der då hopar af fulla och oregerliga menniskor uppehålla sig, störande ordningen och hindrande de resande att komma fram på ett sätt, som på många ställen är både farligt och upprörande. Jag hoppas, att dylikt skall i ganska hög grad kunna förhindras, om det af Kongl. Maj:t framställda förslaget blir lag. Vi hafva sett hvilken verkan en liknande inskränkning haft på försäljningen af vin; den har betydligt förminskat de missbruk, som vid sådan försäljning förut förekommo, och jag hoppas och tror, att den äfven skall hafva en dylik inverkan i fråga om den försäljning, hvarom nu är fråga.

*Om ändringar
i förordningen
ang. försälj-
ning af vin,
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande utlåtande yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Annerstedt*, att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och godkänna det förslag, som innefattades i hans vid utlåtandet fogade reservation.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Annerstedt* med flere begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 37, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och godkännes det förslag, som innefattas i herr *Annerstedts* vid utlåtandet fogade reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 66;
Nej — 40.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 14 och 15 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 38, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser i fråga om skyldighet för egare af afsöndrad jord att till stamhemmanet utgöra vissa afgälder, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 46, med anhållan att koncession ej måtte utan Riksdagens hörande lemnas å jernvägsanläggning inom Norrbotten, och

n:o 47, angående val af suppleant för fullmäktige i riksbanken i anledning af uppkommen ledighet,

dels till Riksdagens förordnande, n:o 48, för grosshandlanden Hjalmar Horngren att vara suppleant för fullmäktige i riksbanken.

Upplästes ett inkommet läkarebetyg, så lydande:

Att grosshandlaren, kommandören herr *P. Em. Lithander*, som lider af lungkatarr, i följd deraf icke utan fara för sin hälsa kan infinna sig vid riksdagen, intygar på heder och samvete.

Göteborg den 18 april 1893.

Ol. Im. Carlander.

Legit. läkare.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Lundeberg* under tio dagar från och med den 23 innevarande april och herr *Cederberg* under tre veckor från den 24 i samma månad.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 3.07 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.